

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz altmış üçüncü İçtima

27 . 12 . 1338 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	53	5. — Tezkereler	53,54,55
2. — Sualler	53	1. — 1338 senesi Sıhhiye Vekâleti büt- gesinin 118 nci faslının birinci maddesin- deki sertabip unvanının tabip unvanına tahvili hakkında Sıhhiye Vekâleti tezke- resi	53
1. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Aleksandros'un develerine dair Maliye Vekâletinden sual takriri	53	2. — Petrograd Cemiyeti İslâmiyesi- nin Türkiye hakkında aldığı kararlara dair Hariciye Vekâleti tezkeresi	54
2. — Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin, Çal kazası Masarifi Mecburesi hakkında Maarif Vekâletinden sual tak- riri	53	3. — Hiyaneti vataniyeden idama mah- kûm Kütahyalı Kadioğlu Halil bini Meh- med hakkındaki evrakı hükmiyenin gönde- rildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi	55
3. — Âzayı kiram muamelâtı	54,56	6. — Takrirler	54
1. — Sıhhiye Encümeniñ intihabatına dair encümeni Riyaset tezkeresi	54:55	1. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, hâkimi münferitlerin bizzat keşfe gitmele- ri yüzünden mütevellit mahzurlar hakkın- da tetkikat yaptırılmasına dair takriri	54
2. — Memurin Muhakemat Tetkik He- yetiyle Encümeni için intihap	56:57	2. — Ergani Mebusu Mahmud Beyin, Palu kazası merkezinin diğer muvafık bir mahalle nakli hakkında takriri	54
3. — Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beye izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	57	7. — Muhtelif evrak	54
4. — Teklifler	54,55	1. — Hâkimiyeti Milliye tezahüratına dair Gördes Kaymakamlığından mevriut telgraf	54
1. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Altın para zamanında Eytam sandıkların- dan yapılan istikraz faizlerine bire dört zammı hususunda Eytan sandıkları Ni- zamnamesinin tadiline dair kanun tekli- fi (2/628)	54		
2. — Kars Mebusu Ali Rıza Beyin, İntihabatta namzetlik usulünün serbest bi- rakılmasına dair teklifi (2/627)	55		

8. — Mazbatalar

1. — Saruhan Mebusu Refik Şevket Beyin, Memurin Muhakemet Tetkik Heyet ve Encümenin lâğviyle Şûrayı Devlet teşkili hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/612)

55

2. — Maraş Mebusu Hasib Beyin, Maraş İdadisi Riyaziye Muallimi Hayrullah Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/624)

55

3. — Genç Mebusu Hamdi Beyin, Müecceliyeti Askeriye Vergisi Kanununun üçüncü maddesine müzeyyel kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/548)

55

4. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, Nigâhbancı, Kızılhançerci ve Kuvayı İnzibatıyeci zâbitan ile hizmeti vataniyeye icabet etmiyen erkân, ümera ve zâbitan ve memurin ve mensubini askeriye muhakeme edilmelerine dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/618)

55

5. — İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, Mütarekeyi mütaakıp hizmeti muvazafaya naklettirilen mütekaif ümera ve zâbitan ve mensubini askeriye hakkındaki muamelenin keenlemyekûn addiyle aldıkları farkı muhassasatın istirdadına dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/620)

55

6. — Lozan Heyeti Murahhasası masarifi için Hariciye Vekâleti bütçesine yüz bin liralık tahsisat vaz'ına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

55

7. — Şer'îye ve Evkaf Vekâleti bütçesinde münakale icrasına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

55

8. — Şehit çarkeşi yüzbaşısı Halil Efen-

di ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

56

9. — Müzakere edilen maddeler

57

1. — Şer'îye ve Evkaf Vekâleti bütçesinde münakale icrasına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

57:58

2. — Lozan Heyeti Murahhasası masarifi için Hariciye Vekâleti bütçesine yüz bin liralık tahsisat vaz'ına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

58:60,80:81

3. — 7 Mayıs 1337 tarihli Gümrük Tarifesine zeylolarak tanzim olunan kanun lâyihası Akaarat Vergisinin tezyidi hakkında kanun lâyihası, Âşar Hissei İanesi ve Küsuratı Munzamma hakkında kanun lâyihası, Zonguldak kömürlerinden İhraçat Resmi alınmamasına dair kanun lâyihası, Karahisarı Şarki Mebusu Mustafa Beyin, Âşar mültezimlerinden edayı deynedenlerin emlâki merhuneleri hakkındaki 29 Eylül 1336 tarihli Kanun hükmünün temdidine dair kanun teklifi (2/483).

Karesi Mebusu Abdülgafur Efendi ile arkadaşlarının, Varidatı hususiyei vilâyatın muhasebei hususiyelerce tahsil ve kabzı hakkında kanun teklifi (2/460), Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Ziyet eşyası hakkındaki Kanunun mevkii meriyetten ref'i hakkında kanun teklifi (2/541), Aydın Mebusu Tahsin Beyin, Yunanistan'dan ithal edilen zeytinlerden alınan Gümrük Resminin zeytin yağlarından alınan Gümrük Resmi derecesine iblâğına dair kanun teklifi (2/538), Gümrük Kanununun 84 neti maddesini muaddil kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümenince tanzim olunan mevaddı kanuniye

60:80

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 1,45

REİS — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri

KÂTIPLER : Atıf Bey (Kayseri), Hakkı Bey (Van)

REİS — Celseyi açıyorum. Efendim zaptı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Lozan Sulh Heyeti Murahhasası için (yüz bin) lira itasına dair Heyeti Vekileden mevрут lâyi-hai kanuniye Muvazenei Maliye Encümenine, düşmandan kurtarılan mahallerdeki düyunata dair lâyi-hai kanuniye ile Bankı Osmani memurlarından yüzde bir hesabıyla Müecceliyeti Askeriye Vergisi ahzine dair tefsir tezkeresi Kavani-ni Maliye Encümenine; Yozgad Mebusu Süley-man Sırrı Beyin Damga Nizamnamesinin muafiyet kısmına dair teklifi kanunisiyle Gazianteb Mebusu Yasin Beyin, evlâdı şühedanın mekâtibi leyliyeye kabulleri hakkındaki teklifi kanunisi Lâyiha Encümenine havale olundu. Suruç'tan or-duya elli dört hayvan ihda edildiğine dair telgraf okunarak Divanı Riyasetçe teşekkürname yazıl-ması tensip ve Lozan Konferansında İsmet Pa-şadan başka kendi namlarına söz söyleyecek hiç-bir kimseyi tanımadıklarına dair Trakya Hıris-tiyanlarının telgrafı kıraat olunarak Hariciye Vekâletine tevdi ve mâlûlünü guzatın terfihi hak-kında İstanbul Hükümetince evvelce tanzim edil-miş olan Nizamnamenin tetkik ve tesbit edilmes-i-ne dair Heyeti Vekileden mevрут tezkere Müda-faa-i Milliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale edildi. Mezuniyet hakkındaki Divanı Riya-set kararı kabul edilip teneffüs için Celse tatil olundu.

İkinci Celse

Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riya-setlerinde bilinikat Encümeni Müşaverei Maliye için Meclisten iki âza intihabına dair Maliye Ve-

kâleti tezkeresi okunarak Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerine havale olundu. Bir mesele-nin müzakeresi için İcra Vekilleri Riyasetince celsei hafiyeye akdi talebolunduğundan celsei hafiyeye geçildi.

(Üçüncü Celse hâfidir.)

Dördüncü Celse

Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riya-setlerinde küşadedilerek Çarşamba günü içtina olunacağı bittebliğ Celse tatil olundu.

Reisisani	Kâtip	Kâtip
Ali Fuad	Kayseri	Van
	Atıf	Hakkı

2. — SUALLER

1. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Aleksan-dros'un develerine dair sual tahriri Maliye Vekâ-letine havale edildi.*

2. — *Süred Mebusu Mustafa Sabri Efendinin Çal kazası masarifi mecburiyesi hakkındaki sual tahrirleri Maarif Vekâletine havale edildi.*

REİS — Efendim zaptı sabık hulâsası hakkın-da söz istiyen var mı? (Hayır, sadaları) Zaptı sabık hulâsasını kabul edenler, lütfen el kaldır-sın. Kabul edilmiştir.

Evrakı varideyi okuyacağız :

5. — TEZKERELER

1. — *1338 senesi Sıhhiye Vekâleti bütçesinin 118 nci fashının birinci maddesindeki sertabip unvanının tabip unvanına tahvili hakkındaki Sıh-hiye Vekâleti tezkeresi*

REİS — 1338 senesi Sıhhiye bütçesi 188 nci fashının birinci maddesindeki sertabip unvanının tashihi lüzumuna dair Sıhhiye ve Muaveneti İc-timaiye Vekâleti tezkeresi var. Sıhhiye ve Muva-zenei Maliye encümenlerin havale edilmiştir.

4. — TEKLİFLER

1. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Altın pa-ra zamanında Eytam sandıklarından yapılan istikraz faizlerine bire dört zammı hususunda Eytam Sandıkları Nizamnamesinin tadilüne dair kanun teklifi (2/628)*

REİS — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Eytam Nizamnamesine müzeyyel teklifi kanunisi var. Lâyiha Encümenine havale edilmiştir.

6. — TAKRİRLER

1. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, hâkimi münferî'lerin bizzat keşfe gitmeleri yüzünden mütevellit mahzurlar hakkında tahkikat yapılmasına dair takriri*

REİS — Hâkimi münferitlerin bizzat keşfe gitmeleri yüzünden mütehasıl mahazir hakkında tetkikatı lâzime icra edilmesine dair Kütahya Mebusu Cemil Beyin takriri var. Adliye Vekâletine gönderildi.

CEMİL B. (Kütahya) — Reis Paşa bendeniz Adliye Encümenine havalesini talebediyorum.

REİS — Nazarı dikkate alırız efendim.

2. — *Ergani Mebusu Mahmud Beyin, Palu kazası merkezinin diğer muvafık bir mahalle nakli hakkında takriri.*

REİS — Palu kazası merkezinin diğer muvafık bir mahalle nakli hakkında Ergani Mebusu Mahmud Beyin Dahiliye Vekâletinden temenni takriri var. Dahiliye Vekâletine havale ediyoruz.

2. — *Petrograd Cemaati İslâmiyesinin Türkiye hakkında aldığı kararlara dair Hariciye Vekâleti tezkeresi*

REİS — Petrograd Cemiyeti İslâmiyesinin mukarreratı hakkında Hariciye Vekâleti tezkeresi var. Okunacak.

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Moskova mümessillüğinden vâridolan telgraf-namede Petrograd Cemiyeti İslâmiyesinin Cuma Namazında «Hilâfet ve Saltanatı İslâmiyenin fâ-yini mukadderatı Türkiye Büyük Millet Meclisi-nin mukaddes hakkı olduğu, fimabait gerek İti-lâf Devletleri ve gerek başkaları tarafından Tür-kiye Büyük Millet Meclisine karşı harb yapıldığında Rusya Müslümanlarının Türkiye'ye her

veçhile zahîr olacakları ve yakında Türkiye'ye merbutiyetlerini izhar için büyük şehirlerden birine büyük bir müslüman meclisi davet edileceği» hususatına karar verildiği bildirilmektedir. Berayı malûmat arz olunur, efendim.

17 Kânunuevvel 1338

Hariciye Vekâleti Vekili

Hüseyin Rauf

REİS — Müsaade ederseniz Divanı Riyasetten münasip bir cevap yazarız.

7. — MUHTELİF EVRAK

1. — *Hâkimiyeti Milliye tezahüratına dair Gördes Kaymakamlığından mevрут telgraf*

REİS — Hâkimiyeti Milliye tezahüratına dair Gördes Kaymakamiyle rüfekasının tezkeresi var. Divanca lâzımgelen cevap yazılır.

3. — AZAYİ KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Sıhhiye Encümeni intihabatına dair Encümen Riyaseti tezkeresi*

REİS — Encümenler intihabatına dair tez-kere var. Okunacak:

Riyaseti Celîleye

Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Encümeni Riyasetine Bayezid Mebusu Dr. Refik Bey, Mazbata Muharrirliğine, Lâzistan Mebusu Âbidin Bey intihabedilmiş olmakla arz olunur efendim.

25 . XII . 1338

Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Encümeni Reisi

Bayezid

Dr. Refik

REİS — Efendim, eğer müsaade ederseniz fimabaaid bu tezkereleri teneffüs salonundaki siyah tahtaya yazacağız, beyhude yere burada vaktinizi geçirmemek için böyle yapacağız. (Muvafık sesleri)

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Müsaade buyurun, efendim bu gibi intihabat mazbatalarının burada okunmasından maksat, her şube ve encümenin mazbata muharrirlerinin kim oldukları zapta geçmek içindir. Onun için tahtaya yazmak doğru değildir.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim, mukarreratınız fevkalâde musibdir. Bu Meclisin

vakitleri o kadar beyhude yere zayi oluyor ki, sizden Allah razı olsun. Bunları oraya yazarsınız ve zaptın sonuna da sonra geçebilir.

2. — *Kars Mebusu Ali Rıza Beyin, İntihabatta namzetlik usulünün serbest bırakılmasına dair kanun teklifi (2/627)*

REİS — Kars Mebusu Ali Rıza Beyin Meclisi idare intihabatına dair teklifi kanunisi var. Lâ-yiha Encümenine havale ediyoruz.

3. — *Hiyaneti vataniyeden idama mahkûm Kütahyalı Kadıoğlu Halil bini Mehmed hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi*

REİS — Hiyaneti vataniye ile mahkûm Kadıoğlu Halil hakkında Adliye Vekâletinden mev-rut evrakı hümiye var. Adliye Encümenine ha-vale ediyoruz.

8. — MAZBATALAR

1. — *Saruhan Mebusu Refik Şevket Beyin, Memurin Muhakemat Tetkik Heyet ve Encümeninin lâğvı ile Şûrayı Devlet teşkili hakkında kanun teklifi ve Lâ-yiha Encümeni mazbatası (2/612)*

REİS — Saruhan Mebusu Refik Şevket Beyin, Şûrayı Devlet Memurin muhakematına mü-taallik vazaifin sureti ifası hakkındaki 4 Tem-muz 1337 tarihli Kanununun lâğvına dair teklifi kanunisinin şayanı müzakere olduğu hakkında Lâ-yiha Encümeni mazbatası var; Dahiliye Encümenine havale ediyoruz.

2. — *Maraş Mebusu Hasib Beyin, Maraş İdadisi Riyaziye Muallimi Hayrullah Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair kanun teklifi ve Lâ-yiha Encümeni mazbatası (2/624)*

REİS — Maraş İdadisi muallimlerinden şehit Hayrullah Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında Maraş Mebusu Hasip Beyin teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâ-yiha Encümeni mazbatası var, Muvazenei Maliye Encümenine havale ediyoruz.

3. — *Genc Mebusu Hamdi Beyin; Müecceliyeti Askeriye Vergisi Kanununun üçüncü maddesine müzeyyel kanun teklifi (2/548) ve Lâ-yiha Encümeni mazbatası*

REİS — Talebe ulûmun Müecceliyeti Aske-riye Vergisinden istisnası hakkında Genc Mebusu Hamdi Beyin teklifinin reddine dair Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası var. Ruznameye alıyoruz.

4. — *İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, Nigâh-bancı, Kızılhançerci ve Kuvayı İnzibatiyeci zâ-bitanla hizmeti vataniyeye icabet etmiyen erkân, ümeru ve zâbitan ve memurin ve mensubini as-keriyenin muhakeme edilmelerine dair kanun teklifi ve Lâ-yiha Encümeni mazbatası (2/618)*

REİS — Düşmanla teşriki mesai eden Nigâh-bancı, Kızılhançerci zâbitan ile dâveti milliyeye iştirak eylemiyenler hakkındaki İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin teklifi kanunisine dair Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası var. Ruznameye alıyoruz.

5. — *İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin, Mü-tarekeyi mütakıp hizmeti muvazzafaya nakletti-rilen mütekait ümera ve zâbitan ve mensubini askeriye hakkındaki muamelenin keenlemeyekün addiyle aldıkları farkı muhassasatın istirdadına dair kanun teklifi ve Lâ-yiha Encümeni mazba-tası (2/620)*

REİS — Mütarekeyi mütaakıp hizmeti mu-vazzafaya naklettirilenlerin nakil muamelelerinin keenlemeyekün addi hakkındaki İstanbul Mebusu Ali Rıza Beyin teklifi kanunisinin tadilen kabul edildiğine ve mevaddı saireye takdimen ve müsta-celen müzakeresi lüzumuna dair Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası var. Ruznameye alıyoruz.

6. — *Lozan Heyeti Murahhasası masarifi için Hariciye Vekâleti bütçesine yüz bin liralık tah-sisat vaz'ına dair kanun lâ-yihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Hariciye Vekâleti bütçesine yüz bin bin lira ilâvesi hakkında muvazenei Maliye Encümeni mazbatası var. Ruznameye alıyoruz.

7. — *Şer'iyeye ve Evkâf Vekâleti bütçesinde müna-kale icrasına dair kanun lâ-yihası ve Mu-vazenei Maliye Encümeni mazbatası;*

REİS — Şer'iyeye Vekâleti bütçesinde müna-kale icrasına dair lâ-yihai kanuniyenin tadilen kabul edildiğine dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası var. Ruznameye alıyoruz.

8. — *Şehit Çarkçı Yüzbaşı Halil Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Şehit Çarkçı Yüzbaşı Halil Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkındaki lâyihanın bu bapta malûmat ita edilmek üzere İcra Vekilleri Heyetine tevdi lüzumuna dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası var. Heyeti Vekile Riyasetine havale ediyoruz.

SER'İYE VEKİLİ VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim, malûmuâliniz Heyeti İftaiye için bütçeye bir tahsisat koyduk. Ve Meclisin emri üzerine bâzı efendiler celbettik, fakat bunlar için henüz oturacak bir oda tefriş edip de şuraya oturunuz diyemedik.

Şer'îye bütçesine konulmuş olan mefruşat bedeli tükenmiş, yeni bir daireye naklonulmuş, zaten bu zamanda tefrişatın ne ile kabil olacağı cümleinin malûmu. O vakit bütçede kısa davranılmış, şimdi biz düşündük. Kendi bütçemiz dâhilinde bir tasarruf yapmak üzere hareirah faslından mefruşata fazla bir miktar para naklini düşündük ve Muvazene Encümeninden buraya geldi. Muvafık ise lûtfen bunu okuyup kabul ediveriniz, parayı boşa vermiyelim. Okunuversin bir maddedir. (Muvafık sadaları.)

OSMAN B. (Lâzistan) — İstanbul'dan Babı Meşihattan bâzı mefruşatın celbi daha iyi değil mi? (Fazla masraf gider sesleri.)

SER'İYE VEKİLİ MEHMED VEHBİ Ef. (Konya) — Malûmuâlileri İstanbul'da mülga devair meşihata ait değildir. Başka dairelerden bir şey getirilmiyor. Getirilecek mi, getirilmeyecek mi, buna dair bir karar verdik, karara raptolunmayınca kendi başımıza bir iş yapamayız. (Kabul sesleri.)

REİS — Şer'îye Vekili Efendi Hazretlerinin şimdi yapmış olduğu teklif - ki, Şer'îye Vekâleti bütçesinde münakale icrasına dair olan lâyihai kanuniyenin bugün müzakere edilmesidir - kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

İCRA VEKİLLERİ REİSİ VE HARİCİYE VEKÂLETİ VEKİLİ RAUF B. (Sivas) — Efendim, heyeti murahhasamızın ihtiyacatı mübremesi için talebettikleri yüz bin lira tahsisat lâyihası encümenden Heyeti Umumiyyeye

sevk edilmiştir. Bir an evvel müzakeresiyle in-taemı rica ediyorum. (Muvafık sesleri.)

REİS — Hariciye Vekâleti Vekili, Hariciye Vekâleti bütçesine yüz bin lira ilâvesine dair olan lâyihai kanuniyenin bugün müzakere edilmesini teklif ediyorlar. Kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

2. — *Memurin Muhakemat Tetkik Heyetiyle Encümeni için intihap*

REİS — Malûmulâliniz geçen gün Tetkik Heyeti ve Encümeni intihabı yapılmıştı, ekseriyet, hâsıl olamadığı cihetle neticelenememişti. Yeniden intihap yapacağız. Malûmuâliniz heyet için beş...

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Altı değil mi?

REİS — Evet, altı âza intihabedilecek. Encümen için de dokuz âza intihabedilecektir. Binaenaleyh sağa konulacak kutu altı âza için, sola koyacağımız kutu da dokuz âza içindir.

LÜTFİ B. (Malatya) — Ayrı ayrı intihabetssek daha iyi olur. Karışıklık oluyor.

SALİH Ef. (Erzurum) — Reis Paşa Hazretleri namzetlerin kim olduğunu bilmiyoruz. İsimleri bir daha okunmazsa yine arada teşevvüş hâsıl olacaktır. Ve intihap heder olacaktır, bilinmiyecektir. Kâtip Bey okusun da yazalım.

REİS — Efendim geçen gün malûmuâliniz yazılmıştı.

SALİH Ef. (Erzurum) — Bugüne kadar unutulmuştur.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Tabii ve tevzi edilseydi daha iyi olurdu.

SALİH Ef. (Erzurum) — Her halde namzetlerin okunması şarttır.

REİS — Efendim, birgün evvel heyete altı âza intihabetmiştik. Malûmuâliniz evvelce İsparta Mebusu Nâdir Efendi mezunen gittiği için altı âza intihabedilecekti. Halbuki şimdi kendisi gelmiş, binaenaleyh heyet için beş ve diğer encümen için dokuz kişi intihabolunacaktır.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Reis Paşa Hazretleri beş değildir, altı olacaktır.

REİS — Söyledik efendim, bir âza mezun idi, geldi efendim. Müsaade edersiniz bâzı arkadaşlar geçen seferki, intihabatın neticesini

anlamak istiyorlar. İsimleri bir kere daha okuyacağız. Muhakemat Heyeti için yapılan intihabatta fazla rey alanlar : Haydar B. (Van), Dursun B. (Çorum), Tevfik B. (Erzincan), (Bunlar Tetkik Heyeti namzetleri sesleri.)

Efendim, elimizdeki mazbataya nazaran Tetkik Heyeti için yapılan intihabatta isimleri olanlar bunlardır. Şimdi kâtip beyin okuduğu encümen hakkındadır. Elimizdeki mazbata da odur. (Yanlış olmuş sesleri.)

Efendim, yeniden okutuyorum. Şimdi okunan Tetkik Heyeti için yapılan intihabın neticesidi.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Paşa Hazretleri; şimdiki intihap üçüncü değildir. Binaenaleyh okunan esami namzet değildir ki, intihabedelim. Üçüncü defa intihaboldur ki, fazla rey alan zevatı intihabedelim. (Gürültüler.)

REİS — Heyet için esami okunuyor efendim.

Namzetler

Haydar B. (Van), Dursun B. (Çorum), Tevfik B. (Erzincan), Resul B. (Bitlis), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Ragıb B. (Amasya), Salih Ef. (Erzurum), Hüseyin Hüsnü Ef. (Üsküdar), Lûtfi B. (Malatya), Osman B. (Muş), Hacı Şükrü B. (Diyarbakır), Said B. (Kângırı), Ziya B. (Bitlis), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Abdullah Ef. (İzmit), Osman Nuri B. (Bursa), Avni B. (Saruhan), Celâl Nuri E. (Gelibolu), İzzet B. (Tokad), Emin B. (Ergani), Abdülkadir B. (Siverek), Abdülkadir Kemalî B. (Kastamonu), Şevket B. (Sinob), Nafiz B. (Canik).

3. — *Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beye izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beye on beş gün mezuniyet itası Divanı Riyasetçe kabul edilmiştir. Kâzım Hüsnü Beyin on beş gün mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

(Lâzistan dairei intihabiyesinden istihsali âraya iptidar edilmiştir.)

REİS — Efendim; istihsali âra hitam bulmuştur.

(Muhakemat Heyeti için tasnifi âraya, Tahsin B. (İzmir), İlyas Sâmi Ef. (Muş), Fah-

reddin B. (Kars), Bakur'a memur edilmişlerdir.)

(Tetkik Encümeni için tasnifi âraya; Osman Kadri B. (Muş), Hacı Bekir Ef. (Konya), Hüseyin B. (Kozan), Bakur'a memur edilmişlerdir.)

9. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Şer'îye ve Evkaf Vekâleti bütçesinde münakale icrasına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim, şimdi ruznamemize geçiyoruz. Şer'îye Vekâleti bütçesinde münakale icrasına dair lâyihai kanuniye var, okunacak :

14. XII. 1338

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Şer'îye ve Evkaf Vekâletinin 1338 senesi bütçesinin 218 nci faslının birinci hareirah maddesinden yedi yüz liranın (214) neü faslın üçüncü mefruşat maddesine münakalesi hakkında tanzim ve İcra Vekilleri Heyetinin 14. XII. 1338 tarihli içtimanda kabul edilen lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihası sureti musaddakası leffen takdim kılınmıştır. İfayı muktazasıyle neticesinin işarına müsaade buyurulmasını istirham eylerim.

B. M. M. İcra Vekilleri Heyeti
Reisi
Hüseyin Rauf

Esbabı mucibe lâyihası

Umuru Şer'îye Vekilinin 1338 senesi bütçesine derç ve ithal kılınmış olan beş yüz lira mefruşat tahsisatının Tetkikat ve Telifatı İslâmiye Heyetiyle Fetva Emaneti odalarının tefrişatına gayrikâfi olup Fetva Emaneti Odası için daha yedi yüz liranın sarfına ihtiyaç görülmüş ve meblâğı mezkûrun 218 nci faslın birinci hareirah maddesinde mevcut mebaligden tenziliyle 214 neü faslın üçüncü mefruşat maddesine nakline zaruret hâsıl olmuş ve bu bapta üç maddelik bir kıta lâyihai kanuniye tanzim kılınmıştır.

Kanun lâyihası

MADDE 1. — Şer'îye Vekâletinin 1338 senesi bütçesinin 218 nci faslının birinci hareirah maddesinden yedi yüz liranın 314 neü faslın

üçüncü mefruşat maddesine nakliyle bin iki yüz liraya iblâğ edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrasına Şer'iyeye ve Maliye Vekâletleri memurdur.

14. XII. 1338

T. B. M. Meclisi İcra	Şer'iyeye Vekili
Vekilleri Heyeti Reisi	Vehbi
Hüseyin Rauf	Adliye Vekili
Müdafaai Millîye Vekili	Rifat
Kâzım	Dahiliye Vekili
Hariciye Vekâleti Vekili	Ali Fethi
Hüseyin Rauf	Maarif Vekili
Maliye Vekili	İsmail Safa
Hasan Fehmi	İktisat Vekâleti Vekili
Nafia Vekili	Feyzi
Feyzi	Erkânı Harbiyei
Sıhhiye ve Muaveneti	Umumiye Vekâleti
İçtimaiye Vekâleti	Vekili
Vekili	Kâzım
Dr. Tefvik Rüştü	

Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Şer'iyeye Vekâleti 1338 bütçesinin 218 neî faslının birinci hareirah maddesinden yedi yüz liranın bittenzil 214 neî faslın üçüncü mefruşat maddesine ilâvesi hakkında İcra Vekilleri Heyetinden mevrut ve Meclisi Âliden encümenimize muhavvel 14. 12. 1338 tarihli ve 2083 numaralı lâyihaî kanuniye Umuru Şer'iyeye ve Evkaf Vekili Vehbi Efendi Hazretlerinin huzurlarıyla ledelmüzakere teklifi vâkum kabulü tensip ve tadilen tanzim olunan lâyihaî kanuniye berayı tasdik Heyeti Celileye takdim kılındı.

Reis	Mazbata Muharriri
Gazianteb	Hakkâri
Ali Cenani	Mazhar Müfid
Kâtip	Âza
Yozgad	İçel
Feyyaz Âli	Mehmed Sâmî
	Yahya Galib
Âza	Âza
Muş	Sivas
İlyas Sâmî	Ziyaeddin
Âza	Âza
Çorum	Çorum
İsmet	Sıddık

Şer'iyeye ve Evkaf bütçesinde münakale icrasına dair Kanun

MADDE 1. — Şer'iyeye Veâleti 1338 senesi bütçesinin 218 neî masarifi mütenevvia faslının birinci talebei ulûm ve memurin hareirahı maddesinden yedi yüz lira bittenzil 214 neî idarei merkeziye levazımı faslının üçüncü mefruşat maddesine ilâve edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyüliçeradır.

MADDE 3. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Şer'iyeye ve Maliye Vekilleri memurdur.

REİS — Efendim; okunan bu lâyihaî kanuniyenin heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Binaenaleyh heyeti umumiyesinin müzakeresini bitirip maddelere geçilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

(Birinci madde tekrar okundu.)

REİS — Efendim birinci madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Öyle ise birinci maddenin aynen kabulüyle ikinci maddeye geçilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

(İkinci madde tekrar okundu.)

REİS — İkinci madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri)

İkinci maddeyi kabul edip de üçüncü maddeye geçilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

(Üçüncü madde tekrar okundu.)

REİS — Efendim üçüncü madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri)

Üçüncü maddeyi aynen kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim, heyeti umumiyesini tâyini esamiyle reyinize koyacağım. (Hayır, sesleri)

NEBİL Ef. (Karahisarî Sahib) — Tâyini esamiye lüzum yoktur. Esasen bütçe tâyini esamiyle reye konmuştur ve kabul edilmiştir. Bu ise aynı bütçe dâhilinde bir fasıldan diğer bir fasla münakaleden ibarettir. Munzam bir teklif değildir. Reyi işari kâfidir.

REİS — O halde heyeti umumiyesini kabul edenler ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

2. — Lozan Heyeti Murahhasa masarifi için yüz bin liralık tahsisat vaz'ına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

REİS — Şimdi Hariciye Vekâleti bütçesine yüz bin lira ilâvesine dair lâyiha hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatasını var. Onu okuyacağız :

24 . XII . 1338

Türkiye Büyük Milleti Riyaseti Celilesine Hariciye Vekâleti senesi haliye bütçesinin (210/A) faslına yüz bin lira ilâvesine dair tanzim ve İera Vekilleri Heyetinin 24 . XII . 1338 tarihli içtimasında kabul edilen lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe lâyihası ve müfredat puslası sureti musaddakası leffen takdim kılınmıştır. İfayı muhtazasıyla neticesinin işarına müsaade buyurulmasını istirham eylerim, efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
İera Vekilleri Heyeti Reisi
Hüseyin Rauf

Esbabı mucibe

Melfufen takdim olunan hulâsai hesabiyeden müsteban olacağı üzere sulh müzakeresine memur heyet masarifi olarak bütçeye vaz'edilmiş olan yüz elli bin liradan elyevm elde altmış üç bin küsur lira kalmıştır. Konferans müzakeratının Şubat evasıtına kadar devamı melhuz olduğu gibi heyetten bâzılarının Paris ve Londra'ya izanı mutasavver olmasına ve matbuat için dahi ehemmiyetlice sarfiyat icrası icabı halden görülmekte bulunmasına binaen tahsisatı mezkûreye ilâveten daha yüz bin liranın bütçeye âcilen ihtali lüzumu kavi görülmüş ve ona göre madde kanuniye lâyihası tanzim edilmiştir.

Lâyihai kanuniye

MADDE 1. — Hariciye Vekâleti senesi haliye bütçesinin (A) «210» neu Sulh müzakeresine memur heyet masarifi umumiyesi faslına yüz bin lira tahsisat ilâveten zammedilmiştir.

MADDE 2. — Bu tahsisatın dahi sureti sarfı 3 Teşrinisani 1338 tarihli kanun ahkâmına tâbidir.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden meriyüliceradır.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Hariciye ve Maliye Vekilleri memurdur.

T. B. M. Meclisi
İera Vekilleri Heyeti Reisi
Hüseyin Rauf

Şer'iyeye Vekili
Bulunmadığı

Müdafaai Milliyeye
Vekili
Kâzım

Dahiliye Vekili
Ali Fethi
Maliye Vekili
Hasan Fehmi
Nafia Vekili
Feyzi

Sıhhiye ve Muaveneti
İçtimaiye Vekâleti
Vekili
İsmail Safa

Adliye Vekili
Rifat

Hariciye Vekâleti Vekili
Hüseyin Rauf
Maarif Vekili
İsmail Safa
İktisat Vekili
Muhmu'd Esad
Erkâm Harbiyeye
Umumiye Vekâleti
Vekili
Kâzım

Muvazenei Maliye Encümeni mazbatasını

Hariciye Vekâleti senesi haliye bütçesinin (A) 210 neu faslına 3 Teşrinisani 1338 tarihli Kanunla verilen yüz elli bin lira tahsisata yüz bin lira ilâvesi hakkında İera Vekilleri Heyetinden mevрут ve Meclisi Âliden encümenimize muhavvel lâyihai kanuniye 26 Kanunuevvel 1338 tarihli içtimada ledelmüzakere keyfiyet esas itibariyle aynen kabul edilmiş ve tadilen tanzim olunan lâyihai kanuniye merbutan takdim kılınmış olmakla bir an evvel tasdikı Heyeti Celileye arz olunur.

26 . XII . 1338

Reis
Gaziantep
Ali Cenani
Kâtip
Yozgad
Feyyaz Âli

Âza
Kırşehir
Yahya Galib

Âza
Çorum
İsmet
Âza
Erzurum
Âsım

Âza
Sivas
Rasim

Mazbata Muharriri
Hakkârî
Mazhar Müfid
Âza
İçel
Muhalifim
Mehmed Sâmî
Âza

Âza
Çorum
Sıddık
Âza
Yozgad
Muhalifim
Bahrî
Âza

Maraş
Muhalifim
Mehmed Hasib

REİS — Efendim, Hariciye Vekâleti bütçesine yüz bin lira ilâvesi hakkındaki lâyihai kanuni-

yenin heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri)

O halde maddelere geçilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Sulh Heyeti Murahhasası masarifati için tahsisatı munzamma ilâvesine dair Kanun

MADDE 1. — Hariciye Vekâleti senei haliye bütçesinin (A) 210 ncu «Sulh müzakeresine memur heyet masarifi umumiyesi» faslına 3 Teşrinisani 1338 tarihli Kanunla vaz'olunan yüz elli bin liralık tahsisata yeniden yüz bin lira ilâve edilmiştir.

REİS — Birinci madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri)

Maddeyi kabul edip ikinci maddeye geçilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu tahsisatın senei haliye zarfında sarf edilemeyen miktarı 1339 senesinde de istimal olunabilecektir.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri)

İkinci maddeyi aynen kabul edip üçüncü maddeye geçilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu tahsisatın sureti sarfı 3 Teşrinisani 1338 tarihli Kanun ahkâmına tâbidir.

REİS — Efendim; madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri)

Üçüncü maddeyi aynen kabul edip dördüncü maddeye geçilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

REİS — Efendim, dördüncü maddeyi kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Hariciye ve Maliye Vekilleri memurdur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri)

Beşinci maddeyi aynen kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim; kanunun heyeti umumiyesini tâyini esamiyle reyî âlinize vaz'ediyorum. Reylerinizi istimal buyurunuz. (Reyler toplandı.)

Efendim; reylerini vermiyen varsa lütfen versinler. Efendim istihsalî âra hitam buldu.

Efendim; Sulh Heyeti Murahhasası masarifati için tahsisatı munzamma ilâvesine dair lâyhahai kanuniyenin reye vaz'ında iştirak eden âzânın adedi 162 dir. Muamele tamam, 154 kabul, 4 ret, 4 müstenkife karşı kanun kabul edilmiştir.

3. — 7 Mayıs 1337 tarihli *Gümrük Tarifesine zeytolarak tanzim olunan kanun lâyhası, Akaarat Vergisinin tezyidi hakkında kanun lâyhası, Âşar Hissei İanesi ve Kûsuratı Munzamma hakkında kanun lâyhası, Zonguldak kömürlerinden İhracat Resmi alınmamasına dair kanun lâyhası, Karahisar Şarki Mebusu Mustafa Beyin, Âşar mültezimlerinden edayı deynedenlerin emlakî merhuneleri hakkındaki 29 Eylül 1336 tarihli Kanun hükmünün temdidine dair kanun teklifi (2/483), Karesi Mebusu Abdülgafur Efendi ile arkadaşlarının, Varidatı hususiyei vilâyatın muhasebei hususiyelerce tahsil ve kabzı hakkında kanun teklifi (2/406), Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Ziyet eşyası hakkındaki Kanununun mevkii meriyetten ref'i hakkındaki kanun teklifi (2/541), Aydın Mebusu Tahsin Beyin, Yunanistan'dan ithal edilen zeytinlerden alınan Gümrük Resminin zeytin yağlarından alınan Gümrük Resmi derecesine iblâğına dair kanun teklifi (2/538), Gümrük Kanununun 84 ncü maddesini muaddil kanun lâyhası ve Muvazenei Maliye Encümenince tanzim olunan mevaddi Kanuniye.*

REİS — Şimdi efendim Varidat Kanununun müzakeresine devam edeceğiz. Altıncı maddedeyiz.

MADDE 6. — 7 Mayıs 1337 tarihli Kanunun (D) cetvelinde muharrer eşyanın Türkiye'ye ithaline karşı vaz'edilen memnuiyet merfu olup (B) cetvelinde muharrer eşya misillü on beş misil resme tâbidir.

Op. EMİN B. (Bursa) — İktisat Vekilinin beyanâtı vardı.

REİS — Bundan sonra efendim.

İSMET B. (Çorum) — Efendim, okunan maddeyi Kavanini Maliye Encümeni tedvin etmiştir. Yani şekilde tadilat yapmıştır. Fakat esasta Muvazene Encümeninin noktai nazarını kabul etmiştir. Yalnız İktisat Encümeni dahi aynı maddeyi tetkik etmiş. Maddenin şeklini kabul etmekle beraber alınmakta olan on beş misil resmi on

ikiye tenzil etmiştir. İktisat Encümeni ile Muvazene Encümeni arasında on beş misil ile on iki misil farkı vardır. Muvazenei Maliye Encümeni ithali memnu olan eşyanın memnuiyeti ref'edildiği zaman onu (B) cetveline ithal ettiğinden onu on beş misil resme tâbi tutmuştur. Çünkü (B) cetveliyle on beş misil resme tâbi tutulan eşya ve mevaddın hemen kısmı mühimmi memlekette mevcut bulunan ve memleketin ihtiyacına taallûk etmeyen ve pek çokları konserve şekerleme ve sair gibi şeylerdir. Yani memleketin bugünkü ahval ve şeraitine göre memlekete fazlaca gelmesi icabemiyen eşyadır. Binaenaleyh; ahval ve şerait henüz değişmediğine göre ve ahval ve şeraitin tebeddülünde ve İstanbul'daki vaziyetimizin tamamıyla takriri halinde bu tarifenin tebdiline ihtiyaç hâsıl olacaktır. Hattâ Rüsumat Müdiriyesi Umumiyesi bugünden itibaren tarife tetkikatına başlamak üzeredir. Bu şeraitin tebeddülü zamanında yapılacak tebdilâta kadar bugün ithalinde zaruret olmıyan eşyanın bir, iki kuruş nispetinde resmin tenziline Muvazene Encümeni bir fayda olmyacağı kanaatindedir. Çünkü, Gümrük Resminin bir, iki kuruş tenzil veya tezyidi, memleketteki stok eşya üzerinde büyük tesir yapmaktadır. Böyle tesirlerin az zamanda vukua gelmesi memleketin iktisadiyatı noktai nazarından muzır olduğu için bugünkü mevcut Tarifenin (B) cetvelinde mevcut eşyanın on beşten on iki misle indirilmesine encümen taraftar olmuyor ve olmaması da hakikaten doğrudur. Çünkü bu tahavvüller memleketteki stok mallar üzerinde birçok tahavvülât vücuda getiriyor. Eğer resim üzerinde iki kuruş tenzilinın memlekete bir iktisadi faydası olsaydı bunu Muvazene Encümeni de kabul ederdi. İktisat Encümeni bu resmin tenzilinı düşünürken (B) cetveline dâhil olan eşyaya zannederim tamamıyla temas etmemiş. Halbuki o eşya bilinecek olsa Heyeti Aliyeniz o eşyadan iki kuruş tenziline taraftar olmyacaktır. Çünkü o eşya memleketimize lâzım olan mevad değildir. Binaenaleyh ahval ve şerait değişmemiştir.

CEMİL B. (Kütahya) — Bunlar memnu olduğu halde memlekete evvelkinden daha ziyade girmiştir.

İSMET B. (Çorum) — Bundan dolayı Kavanini Maliye Encümeni ile resmin miktarında tenzilât yapılmamasında müttehit bulunuyoruz. Fakat Kavanini Maliye Encümeninin şeklen vukubulan tadili İktisat Encümeninin yeniden bir fik-

ra ilâvesi suretiyle yaptığı tadil dolayısıyla Muvazenei Maliye Encümeni maddeyi yeniden tedvin ihtiyacını hissetmiş ve maddeyi yeniden ihzar etmiştir. Şimdi İktisat Encümeni taze ve tuzlu zeytinlerin dahi on beş misil resim alınmakta olan cetvele ithal edilmesini istiyor. Tarifei asliyenin 85 nci maddesi alehtlak zeytin ve konserve-leri ithal ettiği halde 84 nci madde taze ve tuzlu zeytinleri istisna etmiştir. Binaenaleyh İktisat Encümeninin tasvibettiği veçhile taze ve tuzlu zeytinleri bu cetvele ithal ediyoruz. Ve aynı zamanda (D) cetvelinde muharrer eşya ve mevaddın ithali memnuiyetini ref'ediyoruz ve onu da on beş misline iblâğ etmiş oluyoruz. Çünkü memnu olan bir eşyanın memnuiyeti ref'edilince ithali memnu olmayıp on beş misil zamma tâbi olan eşyadan daha aşağı resim almak doğru olamaz. Binaenaleyh bu esas üzerine maddeyi yeniden tesbit ettik. Maddeyi okuyacağım :

MADDE 6. — 7 Mayıs 1337 tarihli Kanuna merbut (D) cetvelinde muharrer eşya ve mevaddın ithali memnuiyeti ref'edilerek...

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Reis Paşa Hazretleri yavaş olsunlar, yazalım.

İSMET B. (Çorum) — Peki efendim.

MADDE 6. — 7 Mayıs 1337 tarihli Kanuna merbut (D) cetvelinde muharrer eşya ve mevaddın ithali memnuiyeti ref'edilerek mezkûr kanuna merbut (B) cetveline alınmış ve tarifei asliyenin 84 numarasında muharrer taze ve tuzlu zeytinler dahi bu cetvele nakledilmiştir. İşbu kanun tarihi neşrine kadar gümrüklerce müsadere edilip elyevm mevcut bulunanlardan on beş misil resim istifa olunarak eshabına iade kılınır.

İSMET B. (Devamla) — Kavanini Maliye Encümeni sehven bu son fıkrayı tadiline almamıştır. Ve bu hususta muhalif de değildir ve zannediyorum İktisat Encümeni de buna muhalefet etmiyor. Yalnız İktisat Encümeni ile Muvazenei Maliye Encümeni arasında on beş misil zam ile on iki misil zam resim farkından ibarettir, Heyeti Aliyeniz on iki misli kabul edecek olursa yine şekil bu şekil olacaktır. Yalnız on beş yerine on iki denecektir.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Paşa Hazretleri bir sual soracağım.

REİS — Sözüünüzü geri alıyor musunuz?

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Alıyorum, yalnız sual soracağım. Efendim, bu maddenin

son fıkrasında «Gümrüklerce müsadere edilip elyevm mevcut bulunanlardan on beş misli resim istihsal olunarak ashabına iade edilir» diyorsunuz. Bu mecburi midir? Her hangi bir tüccar evvelece getirdiği bir malın bugün on beş misil resmini vererek istirdadetmesini istemiyor. Burada kanun meskûttür. Bunun hakkında ne düşünüyorsunuz?

İSMET B. (Çorum) — Efendim memnu esya biliyorsunuz ki, lüks eşyadır, ağır kıymette eşyadır, ipekli mallardır. Bunların kıymetleri resimlerinden dun olmıyan eşyadır, Ashabım bunda muhtar bırakmaya mahal yoktur. Ashabı doğrudan doğruya resmini vererek eşyasını almaya mecburdur. Çünkü esya daha kıymetlidir. Kendisi bu resmi verip de almak istemezse almaz. Arzu ederse resim alınacaktır. Fazla kıymeti yoksa alınmaz, müsadere olunan bu memnu esya hakkında da biraz izahat vereyim. Bu, kaçakçılıkla sokulan esya değildir ha! Tüccar, tarifedeki esya ve saireye ademivukufu dolayısıyla bu esyayı diğer esya denkleriyle gönderiyor ve o denkler arasında çıkıyor. Gümrük dairesi de ne için böyle koydunuz? diyor ve bu esyayı müsadere ediyor.

Binaenaleyh; bu esyanın memnuiyeti ref'edilince bu tarzda gelmiş olan ve mevcut bulunan eşyadan da on beş misil resim alarak sahibine iadesi lâzımdır ve bu, kanunun ahkâmiyle mep-sutan mütenasiptir.

HALİL İBRAHİM B. (Antalya) — Efendim bendeniz İktisat Encümeni namma söz söyleyeceğim. Eğer Muvazenei Maliye Encümeni, kendi noktai nazarını tesbit ettiği esaslar dairesinde müdafaa etmiş olsaydı şüphesiz bendeniz buraya çıkmak mecburiyetini hissetmiyecektim. Çünkü on beş ile on iki misil arasında büyük bir fark yoktur. Fakat efendiler yapmakla düşünmek arasında çok büyük bir fark vardır. İktisat Encümeni bu hususta ne düşünmüş ve ne yapmıştır?

Efendiler biliyoruz ki; Heyeti Aliyeniz burada teşekkül edeli gümrük kavanini, yani rüsumata taallük eden kanunlar birçok defalar değişti ve tabii bu tebeddül dolayısıyla tüccar ve memleketin iktisadiyatı mutazarır oldu. Binaenaleyh mesele bu suretle halledilmeli ve ne yapılmalıdır? Gümrük Kanunu nasıl olmalıdır?

İktisat Encümeni bu husustaki noktai nazarını evvelece bildirdi ve heyeti Hükümetin ve bu

işle mütevaggil olan devairin nazarı dikkatini celbetti, dedi ki : Biz böyle her zaman gelen lâyihalardan bıktık, usandık, bize yeni ve mükemmel bir lâyiha getirin ve biz de onun üzerinde tetkikatta bulunalım.

Hükümet dedi ki; bu Tarife cetvelleri çok müstaceldir ve süratle çıkması lâzımdır, Bu bapta bir mecburiyet vardır.

İktisat Encümeninin noktai nazarı da şu idi : Mademki bu meselede Gümrük cetvellerinde tebeddülât ve tadilât tarife esası üzerine olacaktır, her halde her bir maddeyi birer birer tetkik etmek icabeder ve her bir memleket hangi hükümetler, hangi mahallerle münasebatı ticariyede bulunuyorsa onlar arasındaki rekabet esasını gözetmek ve memleket dâhilindeki kazançları da nazarı itibara alarak hareket etmek ihtiyacı vardır.

Meselâ Adana ve Karahisarı ele alalım : Buralarda birçok mevad yetişiyor. Eğer biz birçok mevadda şâmil olacak derecede kanunlar tanzim edecek olursak ne netice hâsıl olacaktır? Bil-farz fasulyeyi nazarı itibara alalım. Senelerden beri buğdayı bir memleket olan Adana bu defa fasulye memleketi oluyor. Zira biz öyle kanunlar tedvin etmişizdir ki, âdeta yekdiğerine girift bir haldedir. Bu mesele mütaallik kanunları tertibederken yalnız rakabeti gözetmek değil, memleketin iktisadiyatını, ziraatını de gözeterek, ona göre davranmak lâzımdır. Eğer biz memlekette yalnız bir maddeye revaç verecek olursak, halk onun üzerine düşer ve onun istihsaline çalışır ve bu düşkünlük diğer hususata iktisadiyatın diğer şubelerine tesir ıera edebilir. Gümrük kanunları hakkındaki bizim noktai nazarımıza karşı maalesef Hükümet izharı acetti ve dedi ki : Sizin dediğiniz uzun bir iştir. Bizim talebimiz alelaceledir. Halbuki, alelacele işe Şeytan karışır. Mademki cetveller üzerinde ciddî tetkikat yapılmıyacaktır. Yapılmasına zaman yoktur. Pekâlâ çıkaralım dedik. İktisat Encümeni bu teklifi bu kadar müstacel bir surette çıkarmakla ve tetkikatı bu kadar seri yapmakla Hükümetin noktai nazarına göre yürütmekle beraber bir şey düşünmüştür. Efendiler; biz memnu olan mevaddın memnuiyetini ref'ediyoruz. Niçin? Çünkü; kaçakçılık oluyor da ona mâni olalım diye. O halde öyle bir şekil bulalım ki memnu bir maddeden dolayı alacağımız bir resim, ashabı kaçakçılığa mecbur etmesin. Ka-

zanema da bu derece haizi tesir olmasın. Yani İktisat Encümeninin noktai nazarı mademki, rüsumu asliyeyi menediyoruz, o halde onlardan alacağımız resim, kaçakçılığı menedecek bir halde olsun. Bu hususta ne öteki, ne beriki bir esas koyamaz. Bu hususta bir esas koyabilecek olan kimdir, en ziyade bu işlerin takibatı ile iştigal eden ve bu gibi mesaili reyelayım gören dairedir.

Masa başında değil veyahut kâğıt üzerinde değil, bu da kimdir? Rüsumat Müdürüdür. Çağırдық, sorduk. Noktai nazarı nedir? dedik. Tabii o da aynı esasat üzerindedir. Fakat yüzde on iki olursa yine aynı eşyada olmamak üzere biz kabul ettik. Artık arz ettiğim gibi, ehveni şerri ihtiyar ediyoruz. Şimdiki halde hâdis olan vakaya karşı noktai nazarımızı zemini ve zamana müsaidolarak tanzim etmek mecburiyetindeyiz. Binaenaleyh İktisat Encümeni şöyle yapmıştır, böyle yapmıştır, bence öylesi de, böylesi de, yani bizim noktai nazarımız budur. Sorarım ki, acaba Muvazenei Maliye Encümeni yüzde on beşi ne için kabul etmiş, onun tertibetmiş olduğu esas nedir?

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Efendim İstanbul Avans Kanunu müzakere edilirken, Encümenin noktai nazarını arz etmiştim: Elde mevcudolan Tarife, ilmî ve memleketin menafiine hadim bir tarife olmaktan çoktan çıkmıştır. Bunun esbabını da mufassalan izah ettim. Çünkü eşya kıymetleri tehalüf etmiş, sonra nispetler neşredilen kanunlarla bozulmuş, binaenaleyh bu tarifenin her halde ciddi bir tetkikat neticesinde yeniden yapılması lüzumuna encümenimiz kaani olmuştur. Tarifenin yeniden tanzimi birçok tetkikata ihtiyaç gösterir ve o tetkikatı yapmak için de birçok teşkilâta ihtiyaç vardır. Bunları Maliye Vekâleti düşünmüştür. Encümen de nazarı dikkate almıştır. Şimdi on beş misil ile on iki misil arasındaki farkın Muvazene Encümeninde kabul edilmesindeki sebeplerden birineisi tarifede, bugün rüsumat memurininin müşkülâtına mucibolan üç nev'in dörde çıkarılmasıdır. Esbabın birisi budur. Bugün bir tarifei asliye vardır. Sonra tarifei asliyenin bir kısmı üzerinde on beş misli olmak üzere de bir tarife vardır. Ziynet eşyasını on beş misli eşya meyanında ithal etmezsek bir de on iki misil olmak üzere resim verecek eşya olacak ki, bununla dörde çıkacak. Bina-

enaleyh memurini rüsumiye, eski müşkülât üzerine yeni bir müşkülâta mâruz kalacak. İkinci bir sebep (B) cetveline dâhil olup da 15 misil resim veren eşya her halde bu ziynet eşyasından çok kıymetsiz şeylerdir. Bendeniz anıyamıyorum. İktisat Encümeni memnu olup da ziynet eşyası namıyla kıymetli eşyadan madudolan bu cetveldeki eşyayı on iki misli olmak üzere on misline indiriyor.

ŞÜKRÜ B. (Canik) — Müsaade buyrulur mu efendim? Yanlışlık var. On beş misli değil, on beş misline dâhil olan cetvele kalbettirilerek her ikisini üç misle tenzil etmek istiyoruz demektir.

HALİL İBRAHİM B. (Antalya) — Hayır efendim, öyle değildir. Tarifede muharrer eşya ve mevaddın memnuyeti ref'edilerek (B) cetvelindeki mevad ile bittevhit, her iki cetveldeki mevad ve eşya Gümrük Tarifesinin üç misline tenzili mevzuahsoluyor.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Efendiler Ziynet eşyasının men'i dühülü hakkındaki Kanunu ref'etmek üzere Muvazenei Maliye Encümeninde bir lâyiha yapılmıştı. O lâyhada müdellel birtakım esbap gösterdik. Bunun yedi misil olarak alınmasını tervecittik. Yirmi misil alınmasındaki sebepler bu eşyanın kıymetinden alınacak rüsumun miktarı üzerine idi. Bu miktar ne olacak. Yüzde yirmi mi, yüzde yirmi beş mi?.. Bâzı muhtelif eşyanın kıymetlerini bugün tefrik ettik. Meselâ bunlar içerisinde ipekli kumaşlar var, kıymetli deriden mamul eldivenler var. Nim ipekli kumaşlar var, bunlar üzerine bir cetvel yaptık. O cetvelde bunlardan âzami kıymet üzerine yüzde yirmi beş kadar bir resim alınması iktiza ediyordu. Halbuki diğer kumaşlar vardır ki, on beş misil alınan (B) cetvelinde bulunuyor. O eşya üzerinden alınan Gümrük Resmi daha fazlaya çıkıyor. Binaenaleyh encümen ipekli kumaşlardan ve ziynet eşyasından yalnız kaçakçılığın men'i için Gümrük Resminin tahfifini muvafık görmedi. Yalnız bir noktai nazar daha vardır ki, bunu arz etmeğliğime müsaade buyurunuz. Tarifelerimizin bundan bir müddet sonra ne şekil alacağını bugünden tâyin edemeyiz. Birtakım mukavelâtı ticariye, muahedatı ticariye yapmaya mecburuz. O zaman da tabii birtakım fedakârlık yapmak icabedecektir. Mukabil birtakım muamelât yapmak zarureti hâsıl olacaktır.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Onu o vakit düşünürüz.

ALİ CENANİ B. (Devamla) — Birtakım muahedatı ticariye akdetmek zarureti hâsıl olacaktır. Tarifinin şekli aslisinde kalmasında büyük bir fayda vardır. Yalnız şurasını İktisat Encümeninin nazarı dikkatine arz etmek isteriz ki, bilhassa iplik kumaşların fiyatı üzerinde tarifinin tenzilâta tâbi tutulması hiç muvafık olamaz ve arzu ederdim ki, İktisat Encümeni bunu on iki misline indirdiği zaman ötekini de beş misline, sekiz misline, çıkarsın. Bu hususu nazarı dikkate almalıydı. Bendeniz pek açık söylemek istemiyorum. Yakında Heyeti Celilenizin nazarı dikkat ve tasvibine arz olunacak bir mesele vardır. O meselenin müzakeresinde zannederim bu mesail daha ariz ve amik nazarı dikkati âlinize arz olunacaktır.

ABDULLAH Ef. (İzmit) — O halde söylemek lâzımdır.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Müsaade buyurursanız şimdi söylemiyeyim. Mevcut bir şeyi alelacele bozmıyalım. Bu, yine on beş misli olarak kalsın. Eğer bunların bazı aksamı üzerinde tadilat yapmak lâzımgelirse İktisat ve Kavanini Maliye encümenleri birleşerek ve bu hususta tetkikat yaparak huzuru âlinize bir cetvel getirsin. Şimdiki halde bunu eski şekilde ipka edelim.

HALİL İBRAHİM B. (Antalya) — Yalnız bir şey arz edeyim. Zaten bu, resme mütaallik bir şeydir. Bunun Avans Kanunununda yeri yoktur. (Bravo sesleri)

SALİH Ef. (Erzurum) — Bu müzakere aleyhine usulen mühim bir şey arz edeceğim. Arkadaşlar rica ederim, beş dakika beni dinleyiniz.

REİS — Usul hakkında mı?

SALİH Ef. (Devamla) — Evet, usul hakkında ve bu müzakerenin aleyhinde.

NEBİL Ef. (Kırşehir) — Paşa Hazretleri ben de söyleyeceğim...

SALİH Ef. (Erzurum) — Avans Kanunu, Varidat Kanunu...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Avans Kanunu değil...

SALİH Ef. (Devamla) — Tarife Kanunu, Avans Kanunu, Varidat Kanunu karmakarışık bir meseledir. Bendeniz bunun üzerine söylemiyorum. Rica ederim. (Gürültüler) Dinleyiniz

efendiler; geçen günkü celsemizde her şeyi tercihan Meclisi Âlinizin bir kararı vardı. Heyeti/Umumiyece Hiyaneti vataniye Kanununun tefsirinin müzakeresi kabul edilmişti. Mamafih Zabıt Müdürü, müdür veya Divanı Riyaset midir? Meclisi Âlinizin kararıyla oynuyorlar.

REİS — Divanı Riyaset yapmıştır.

SALİH Ef. (Devamla) — Divanı Riyaset oynuyorsa Divanı Riyaseti protesto ediyorum, Zabıt Müdürü yapıyorsa Zabıt Müdürünü de vazifeye davet ediyorum. Meclisi Âli kararı katıyı vermiştir. Halk inliyor. Her şeye tercihan bunun müzakeresine Meclisi Âli ekseriyetle karar vermiştir. Binaenaleyh, bu müzakerenin talikiyle tefsir kanununu ele almak zaruridir. Meclisi Âlinin kararına riayetkâr olmalıdır. Meclisi Âli sureti katiyede buna karar vermiştir. Yoksa her iş karmakarışık olur.

Bu tefsiri kanuni bugün her halde yapılmalıdır.

OSMAN B. (Lâzistan) — Protestonun mahiyeti şifahi oldukça ehemmiyeti yoktur.

NEBİL Ef. (Kırşehir) — Bu maddei kanunıyeyi müzakere ederken bendeniz Meclisi Âlinin bundan evvelki müzakeresinde kabul etmiş olduğu...

REİS — Efendim, mesele bu değildir. Usul hakkında söyleyiniz.

NEBİL Ef. (Devamla) — Bendeniz sadetten çıkmadım Paşa Hazretleri, bu maddeye ait söylüyorum. Bundan evvel bu kanunun müzakeresine başlanmış ve esnayı müzakerede birçok sözler söylenmiş ve denmiş idi ki; «Memnu olan eşyanın ref'i hakkındaki kanunun müzakeresi caiz değildir. Çünkü, bu kanunu Maliye Vekili kendi teklif etti. Şimdi ise bozuyoruz. Kendi tarafından teklif olunan bir şeyin yine kendi tarafından bozdurulması caiz değildir.» denmiş, bu kanunun tetkiki için İktisat Encümenine tevdi buyurulmuştu. (Zararın neresinden dönülürse kârdır, sesleri) Bu eşyanın memnuiyeti hakkındaki Meclisi Âlinin kararıyla İktisat Encümenine giden bu kanun lâyihası İktisat Encümeninde derdesti müzakeredir. Oradan geldikten sonra burada müzakeresi kabul edilmişken...

NECİB B. (Mardin) — Geldi.

NEBİL Ef. (Devamla) — Gelmemiştir Necib Bey! Gelmedi, ben sözümü bilerek söylüyorum. Meclisi Âlinin bu kararını tehir ettirip de yine başka bir şey yapmak doğru değildir. Bu,

Meclisi Âlinin kararını geri aldirmek demektir. İktisat Encümeni mazbatasını çıkarsın bu maddeyi ondan sonra müzakere edelim. Böyle şey olmaz. Usulü müzakere icabınca bu maddenin müzakeresi İktisat Encümeninden gelmesine muallâktır. Geldikten sonra müzakere olunur. (Doğru sadaları)

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüſane) — Efendim, evvelâ ſekli müzakereye ait Nebil Efendi Hazretlerinin ſöyledikleri ſöze cevap vermekle baſlıyayım. Bu mesele iki defa Meclisi Âlinizin ruznamesine alındı, müzakere edildi. Birincisinde ſimdilik dursun dendi. İkincisinde İktisat Encümenine gitsin dendi. Bendeniz de soruyorum İktisat Encümenini teſkil eden zevata, İktisat Encümeni toplanarak bu meselenin müzakeresini Rûsumat Müdü-rü Umumisi ve Maliye Vekili huzuriyle iera edip, kararını verip ſekli de teſbit etmiştir. Yani Halil İbrahim Beyefendinin burada okuduğu, esas, ruh itibariyle Muvazenei Maliye Encümeninin kabul ettiğinin aynıdır. Yalnız nispetlerde fark vardır. Muvazenei Maliye on beſ misli, İktisat Encümeni on iki misli olsun demekten baſka ihtilâfı nazar yoktur. Öyle de-ğil mi? Madde yazılmadı mı; kararınızı vermedi-niz mi arkadaşlar? O halde İktisat Encümenine giden ſey müzakere edilmiş ve İktisat Encüme-ni namına Mazbata Muharriri olan Halil İbra-him Bey de buraya çıkmış ſöz söylemiş ve mad-deyi okumuſtur. O halde İktisat Encümeninin noktai nazarı ſöylenmiştir.

NEBİL Ef. (Kırſehir) — Meclis. İktisat Encümeninden gelmiş böyle bir mazbata gör-memiştir ve yoktur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (De-vamla) — Nebil Efendi Hazretleri, bu kanun, Memnuiyet Kanunu veyahut (B) cetvelinde muharrer bâzı mevad üzerinden on beſ misli Gümrük alınması hakkındaki kanun, 1336 se-nesi nihayetinde Gümüſane Mebusu Hasan Fehmi Bey tarafından teklif edilmiş, 1337 se-nesi iptidasında Meclisi Âliniz tarafından bil-müzakere kabul edilmiş ve 1338 senesi nihaye-tinde Gümüſane Mebusu Hasan Fehmi Bey Maliye Vekili olduğu için bu kanunun ref'ini teklif ediyor, diyor.

NEBİL Ef. (Kırſehir) — Yine Gümüſane Mebusunuz.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (De-vamla) — Efendim, müsaade buyurun hakayı-ka mı bakıyoruz, rica ederim, yoksa ſekle mi?

NEBİL Ef. — Hakayıka...

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (De-vamla) — O halde hakayıktan bahsebiyorum. 1336 senesinde bunu teklif ederken ne İstan-bul ve ne de İzmir vardı ve ne de memleket bugünkü vaziyette idi. Bu kanun bir Mukave-meti İktisadiye Kanunudur: Bilhassa hububat üzerine olan resmin memleket üzerinde göster-diği tesiri azımi zannedersenem bütün rüfekayı kiram tasdik ederler.

NEBİL Ef. (Kırſehir) — İmhayı iktisadi noktasından...

HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Evet efendim, hububat üzerinde gösterdiği tesiri azım, memlekette aſarın tezayüdüne sebeb olmuſtur. (Hâſâ sadaları) Bu memlekete Amerika ve Ro-manya unlarının girmesine mâni olmuſtur. Yal-nız bu memlekette muayyen yerlerin, serveti umumiyeyi düşünmiyen bâzı iskelelerin, mem-leketin servetini harice akıtan birkaç ſehrin menfaatine dokunmuſtur. Fakat bütün memle-ketin, bütün çiftçilerin menafii hakikiyesini te-min etmiştir. Çünkü un sokulmamıştır. Ra-kamlarla, gümrük istatistikleriyle ispat ederim, evet, Trabzon'a giren Amerika unları girmemiş-tir. Onun yerine Erzurum zahiresi girmiştir. Samsun'a, Giresun'a girmemiştir. Rakamlar ſa-hidi âdildir. Memnuiyet Kanununu teklif ettim. Fakat efendiler İstanbul idaremiz altına geç-tikten sonra memnuiyetin hakiki bir mânası kalmamıştır. Çünkü İstanbul'da ambarlarda tüe-car yedinde bulunan eſyayı hudut haricine ata-mayız. Atmak için elimizde ahkâmı kanuniye yoktur, böyle bir kanun da teklif edemeyiz. Çünkü İstanbul bizim elimizde olmadığı zaman girmiştir. O eſya bugün mevcuttur ve bu mem-lekete belki bir sene kifayet eder.

Bir kere İstanbul'da mevcut ve müdahhar olan, İstanbul idaremize intikal etmezden evvel dâhil bulunan eſyayı memnua zaten memleke-tin ihtiyacına uzun müddet kifayet edecek mik-tarda mevcut dururken memnuiyet üzerinde te-vakkuf etmenin mânası kalmaz bir,

İkincisi : İstanbul Avans Kanununun yedin-ci maddesi...

NEBİL Ef. (Kırſehir) — Etiket yapıştırı-raktınız.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendim etiketi 1337 senesinde kanun neşrolunduğu vakitte lütfen takibedip de yapıtırsaydınız, İstanbul Avans Kanununun yedinci maddesi olarak bir madde kabul buyurdunuz. Bir dakika için bu madde üzerine nazarı dikkati âlilerini celbederim. O maddede deniliyor ki - Müfid Efendi Hazretleri lütfen maddeyi tahattur buyurun, bendeniz o gün Meclisi Âlinizde yoksunuz. Hasta idim. - Memnu ve gayrimemnu eşya öyle mutlak kabul edilmiştir ki İstanbul vaziyeti âdeta Anadolu vaziyetinden bu eşyayı memnua dolayısıyla başka bir şekil alacak vaziyettedir. Kanun bugün elimizdedir. Çok rica ederim, yedinci maddeyi bir defa okuyunuz. Zaten Ziyet eşyası hakkındaki Kanunun ikinci maddesinin dairesi şumulünde olan unları bir misline indirmekle diğerlerini de sakat bir vaziyette bırakmıştır. Şimdi iki mahzur karşısındayız. Biri İstanbul Avans Kanununun yedinci maddesinin son cümlesindeki memnuiyetten yalnız birisini ele alarak diğerlerini 1336 senesindeki Temmuz tarihli beş misli üzerinden olan kanuna tâbi kılmış, ziyet eşyası hakkındaki memnuiyeti ihmal etmiş, lütfen kanunu bir daha derhâtır buyurunuz. İkincisi; İstanbul'da mevcudolan artık memleket haricine çıkarılmasına imkânı kanuni ve hukuki bulunmayan.. Çünkü, Büyük Millet Meclisi Hükümeti idaresinin İstanbul'da teşekkülünden evvel gelmiş olan ve depolarda mevcut bulunan eşya ve mevad milyonlarla orada dururken yalnız Anadolu limanlarına gelmesine mümanaat olunamayacağını ve Anadolu limanlarına gelmesin demenin bir mânası kalmadığını anlıyan Maliye Vekiliniz ağır resim alınmasına taraftar oldu. Efendiler bir eşyayı menetmek için yalnız (Memnudur) demek olmaz. Asıl eşyanın memnuiyetini temin eden resimdir. Eşyanın kıymeti kadar Gümrük vaz'etmekle, memnudur demek arasında fark o kadar cüzidir ki, hemen ikisi müsavi denecek derecededir. 15 misil üzerinden alınan resim de kıymeti itibarıyla - Gerçi eşyanın sıklığı üzerinden alıyoruz, fakat o sıklığın istinad ettiği bir kıymet vardır - yüzde seksen iki buçuk kadar çıkan eşya vardır. Ezeümle ipekli kumaşlara bu itibarla yüzde seksen iki buçuk Gümrük veren eşyanın memlekete ithali, yalnız lâfzan değil, belki fiilen memnu bir derece ve mahiyettedir.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Girmiyenleri gösterebilir misiniz?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Anadolu'nun muayyen bir kısmında mukavemeti iktisadiye için vaz'olunan bir kanunda arz ettiğim gibi, bugünkü hududu, bugünkü şerait altında yaşayan ve bilhassa İstanbul gibi bütün Şark'ın ve belki bütün dünyanın en mühim bir merkezi ticareti olan bir şehir, depolarıyla mağazalarıyla idaremize intikal ettikten sonra memnuiyet üzerinde fayda değil, zarar hâsıl edeceği şüphesizdir. Bugün değil, belki o gün dahi bu kanunu kabul ederken İstanbul bize intikal ettiği vakit vaziyet ne olacaktır diye sual edildiğinde o gün de bu cevap verilebilirdi. Beyefendiler kanun ihtiyaçtan doğar.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Asyai bir devlet değil miydik, Beyefendi Hazretleri?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Efendiler; kanunlar ihtiyaçtan doğar, tecaribe göre yapılır, hâdisata göre yapılır. Halil İbrahim Bey buyurdular ki, İktisat Encümeni bu maddeyi müzakere ederken daha esaslı, daha vâsi bir Gümrük Kanunu yapmaya İktisat Encümeni kail oldu. Fakat, bunun alelacele yapılamayacağını hükümet, encümende ifade etti ve «izharı acetti» cümlesini de ilâve buyurdular.

Efendiler, Gümrük Tarife Kanunu otuz ikide yapıldı ve ilk defa yapılan ve memlekette tatbik edilen bir Tarife Kanunudur. Yedi yüz seksen bu kadar faslı ihtiva eden bir Tarife Kanunu, beş, altı senelik tatbikat neticesinde hâsıl olan fikir ve kanaate göre o kadar dar ve o kadar basit görülmektedir ki, iki bin maddelik bir Tarife Kanunu ihzar ve tanzim etmek zarureti karşısındayız. Fakat her türlü vesaiti mevcudolan yerlerde bu kanunun tanzimi birbuçuk sene devam etmiştir. Bugün iki bin madde üzerine tanzim edilecek bir Tarife Kanunu üç günde, beş günde, hattâ beş ayda müzakere edilip çıkarılamaz. Yalnız Meclisi Âlinizin bir senelik müzakeratı ve vaktini işgal edecektir. Bu şekil ve mahiyette olan bir kanunun bugünkü vaziyet karşısında ufak bir tadilini kabul etmenin zannederim ki, hiçbir hatası olamaz. Tarifenin esasını tanzim için Gümrük İdaresi lâzımgelen vaziyeti almıştır. Tarifenin esası, yeniden tanzim ve tadile muhtaçtır. Fakat arz ettiğim gibi

Meclisi Âliye takdimi encümen müzakerelerinden geçmesi ve Meclisi Âlinizde şekli katıyı alması scnelerce vakit ve zamana muhtaçtır. Çünkü yeni Tarife Kanunu iki bin maddeden aşağı olmayacaktır. İki encümen arasındaki farka gelince, Muvazenei Maliye Encümeni (D) cetvelindeki eşya kıymetli olduğundan bu (D) cetvelindeki eşyanın memnuiyeti ref'edilip (B) cetvelindeki eşya rüsuma tâbi olunca resimden tenzilât icabetmez, hüküm ve mütalâasındadır. İktisat Encümeni resmin ağırlığı dolayısıyla kaçakçılığa mahal kalmamak üzere üç misil tenzil edilerek on iki misil üzerinden tesbiti mütalâasında bulundu. Netice itibariyle on beş de olsa, on iki de olsa bunların her ikisi âzami tarifedir. Her iki cetvelin kıymetlerine kısmen yaklaşacak, kısmen yüzde elliyi aşacak mahiyette bir rüsumdur. Ve bu eşya zaten havayici mübreme ve zaruriyeden olmadığına göre, bunların üzerinde âzami tarifinin tatbikinde hiçbir mahzuru iktisadi yoktur. Çünkü havayici zaruriyeden olmayan eşyadır. Binaenaleyh Heyeti Aliyeniz ya İktisat Encümeninin on iki misli üzerindeki teklifini kabul buyurunuz veya Muvazenei Maliye Encümeninin on beş misli teklifini kabul buyurunuz. Bir mahzuru iktisadi yoktur. Hakem Heyeti Aliyenizdir. Yalnız şunu ilâve edeyim ki; vaziyeti ahire üzerine İstanbul ile Anadolu arasında münakalât cereyan etmekte olduğundan ve bizim zamanı idaremizden evvel İstanbul'a girip ticarethanelerde bulunan eşyayı memnuanın Anadolu'ya girmesinin men'ine imkânı fiilî yoktur. Gümrük görmiyen muamelât bittabi ahkâmı umumiyye tâbidir. Yani Gümrüğü almıyan eşyadan Gümrük alınacaktır. Stoku da verecektir, sairî de...

NEBİL Ef. (Karahisarî Sahib) — Zannedersem mütalâayı âlinizde bir sehiv var. Bu, şimdi altıncı madde olarak İktisat Encümeni tarafından teklif olunan mesele yeni bir mesele değildir. Daha evvel hâdis olmuş bir meseledir. İstanbul'da bugün Gümrük Tarifesinin beş mislini tatbik ediyor muyuz? Yani beş misil üzerinden Gümrük Resmi alıyor muyuz? Sonra bu mallardan Anadolu'ya geçerken ikinci defa Gümrük alınıyor mu, alınmıyor mu? Bu beş misil tarifeyi hâlâ tatbik ediyor muyuz? Bu resmi hangi kanunla alıyoruz? Bundan Meclisin haberi yoktur. Bunu soruyorum. On misli Gümrük alıyorsunuz. Bu, dünyanın hiçbir tarafında görülmemiştir. Kanunsuz hareket ediyorsunuz Beyefendi.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Telâş etmeyiniz Nebil Efendi! Bu vaziyetten evvel Maliye Vekâletince tanzim edilmiş ve Heyeti Aliyenize sevk edilmiş bir lâyiha yoktur. Fakat bu vaziyet hâsıl olduktan sonra bu lâyiha tanzim ve Heyeti Aliyenize sevk edilmiştir. Meselenin esası budur. İstanbul vaziyetini izah ederken, İstanbul Avans Kanununun yedinci maddesinin son fıkrasında kabul edilen ahkâmın; Eşyayı memnua hakkındaki Kanunu takyidettiğini arz ettim. Ve nazarı dikkati âlilerini celbettim. Ve dedim ki; eğer on yedinci maddenin son fıkrasını tamamen ihmal etmek lâzımgelse, bugün dahi ziynet eşyasının dühulüne mâni olacak elimizde ahkâm yoktur. Çünkü İstanbul Avans Kanununun yedinci maddesi bunu kaldırmıştır. Memnuiyet yok. Resmi de beş misle indirmiştir. Heyeti Celilenin noktai nazarı bu mu idi? Eşyayı memnua İstanbul'a girsın ve bunlardan on beş misil yerine bir misil alınsın. Noktai nazarınız bu mu idi? (Hayır sadaları) O halde efendim madde böyle yazılmıştır. İstanbul meselesini izah etmekten maksadım budur. Madde böyledir. Rica ederim maddeyi okuyunuz.

NEBİL Ef. (Karahisarî Sahib) — Sualim bu değildir. Beş mislini hatırlatmadım.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Müsaade buyurun cevap vereceğim.

NEBİL Ef. (Karahisarî Sahib) — Sualime cevap istiyorum, ziynet eşyası hakkında benim sualim yoktur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Nebil Edenfi sual ettiler ki İstanbul'dan Anadolu'ya geçen eşyadan Gümrük Resmi alıyor musunuz? Meclisi Âlinizin kabul buyurduğu son Avans Kanununun yedinci maddesinde -yine oraya temas ediyorum- dediniz ki; İstanbul'da beş misil Gümrük ahzını temin eden Temmuz 1336 tarihli Kanun tatbik edilecek. İstanbul'da o kanun tatbik olunuyor ve İstanbul'da beş misil üzerinden Gümrük Resmi almıyor. (Anadolu'ya gelince sesleri) Müsaade buyurun efendim, bir parça sabrediniz. Sual sordunuz, cevabını alınız. İstanbul'dan Anadolu'ya gelen emval ve eşya henüz Gümrük Resmi görmemiş ise, gümrüklerde transit muamelâtına tâbi tutuluyor. Transit muamelesi yapıyor. İstanbul'dan gelen eşya eğer İs-

İstanbul'da transit muamelesi görmüş ise dahiliye beyannamesi ile geliyor. Resim alınmıyor. Bize İstanbul'un intikalinden evvel gelip de transit muamelâtı görmiyen mallar, transit muamelesine tâbi tutuluyor. Ecnebi memleketlerinden doğrudan doğruya Anadolu limanlarına gelen mallardan Resim alıyoruz.

Sebebi evvelâ İstanbul bizim kanunumuzu tatbik etmedi. Büyük Millet Meclisine iltihak tarihine kadar beş misil kanun tatbik edilmiyordu. O zaman Gümrük Resmi daha noksan idi. Daha doğrusu ve en büyük sebebi de İstanbul'a İlgal Kuvvetleri nam ve hesabına Gümrüksüz olarak giren nâmütenahi eşya vardır. Bu emval ve eşya piyasada satılmaktadır. Bu mallar her ne suretle olursa olsun İstanbul'a girmiştir. Eğer Anadolu'ya giren eşyadan Gümrük Resmi almayın dersiniz, Anadolu tüccarlarının umumunu iflâs karşısında buldurursunuz.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — İstanbul başkadır. İki idare olmaz. Bir idare olur. (Gürlükler)

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Bu mesail gayet rakik mesaildir. İstanbul'da, idaremiz teessüs ettikten sonra Gümrük Resmi verdiği sabit olanlardan ya Anadolu limanlarında Gümrük alınmıyor veyahut dahiliye beyannamesiyle İstanbul'da transit muamelesi yapıp Anadolu'ya geliyor. Hattâ bu suretle alınmış birkaç tane vardır. Bunların muamelesini yaptırıp fakat ecnebi eşyası üzerinde bu resmi tatbik etmeyin dersiniz bütün Anadolu tüccarını iflâs mevkiinde bırakmış olursunuz.

YASİN B. (Gaziantep) — İstanbul'da mevcut Gümrük görmiyen stok eşyayı gayrimemnua Anadolu sahiline gelirse, Gümrük alınıyor, gelmezse ve İstanbul'da sarf edilirse bu maddenin kabul edildiğine göre İstanbul'daki eşyalardan Gümrük alınacak mı, alınmayacak mı?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Beyefendi İstanbul, Türkiye Büyük Millet Meclisinin idaresine intikal ettikten itibaren kanunlarımız neşrolundu, bu Eşyayı memnua Kanunu da neşrolmüştü. Derhatır buyursunuz. O vakit idari birtakım beyannameler neşrolundu ve binnetice o kanunun müddeti muayyenesi dolmamıştır. O müddetin hitamında bu memnuiyet sureti katiyede vaz'olunacaktır.

Bugün gümrüklere gelen eşyayı memnuadan, yani İstanbul bizim idaremize intikal ettikten sonra gümrüklerde henüz beş misil üzerinden muamele yapıp tüccara verilmiş mal yoktur. Bunlar umumiyetle gümrüklerde tutuluyor, çünkü bir ay müddetin hitamını mütaakıp Avans Kanunu çıktı ve bu kanunun yedinci maddesi olan ziyet eşyası hakkındaki maddeyi atarak geçti ve orada dedi ki, Temmuz 1336 tarihli Kanun tatbik edilecek demekle bir tesis yapacaktı. Binaenaleyh memnu demekle iktifa etseydi ne ise, fakat son bir fıkra koydu. Onlardan bir misli alınacak diye. Halbuki Ziyet eşyası hakkındaki Kanunda on beş misli olduğuna göre, mezkûr kanunun vaziyeti hususiyesi gayet müşevves bir şekil aldı. Bunun için gümrüklerde mal tutuluyordu, bir ay müddetin hitamında Avans Kanunu çıktı. Şimdi Meclisi Âli bu memnuiyeti üç encümenin noktai nazarına muvafık görüp ref'eder ve on beş misli resme tâbi tutarsa gümrüklerde tutulan bu eşyadan on beş misli üzerinden Gümrük alıp sahibine vereceğiz. Yani madde tehir veya reddolunursa derhal İstanbul Avans Kanununun yedinci maddesi hakkında sizden bir tefsir almak mecburiyetindeyim. Hulâsaten diyeceğim ki ; .

Ziyet eşyası hakkında burada tatbik edilen kanun İstanbul'da ihmal edilmiş bir vaziyettedir. Şimdi yalnız İstanbul vaziyetini düşünmekten, bütün memleketin son vaziyeti umumiyesine ve İstanbul idaremize intikal ettiğine ve orada gayet mühim miktarda eşya bulunduğu nazaran bu memnuiyeti kaldırıp on beş misil üzerinden resme tâbi tutmak en doğru, en salim bir yoldur.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Bu kanun kabul edildiği surette zahirenin de on beş misli tarifeye tâbi olacağını anlıyorum. İstanbul'da bu usul bu maddeden sonra mı tatbik edilecek? Öyle olduğuna nazaran İstanbul'a buradan zahire yetiştirmek ve piyasayı yükseltmek için lâzımgelen tedabir ittihaz edilebilecek mi?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, kanunu on beş misil olarak kabul ederseniz muamele on beş misil üzerinden cari olacaktır. Mart iptidasından itibaren Anadolu İstanbul'a zahire sevk edebilir mi? Anadolu'nun zahiresi var, münakalâtını yapar,

buna vesaiti kâfi gelmediği takdirde müsaadenin ahkâmını biraz daha temdit lâzımgelir zannederim ve bu, Maliye Vekâletini alâkadar edecek bir mesele değildir.

CEMİL B. (Kütahya) — Efendim, sabık İstanbul Hükümetinin Gümrük Kanunu mucibince Gümrük Resmi alınmış olan bütün emtiadan bu kanun kabul edildiği surette gümrük alınacak mı, alınmayacak mı?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Sabık İstanbul Hükümeti zamanında kanun mucibince resmi alınan elde mevcut bulunan stok ve perakende mallardan, bu müzakere edilen kanun kabul edildiği surette, transit ambarlarında veya gümrük tahtı nezaretinde olan ve anahtarının birisi gümrük memurlarının elinde bulunan tüccarların hususi antreposunda bulunan eşyayı ticariye üzerine aynen tatbik edilecektir. Henüz onlar gümrükten alâkalarını kesmiş vaziyette değildir. Onun haricinde mağazalara gidip raflara dizilmiş olanlar üzerinde imkânı tatbiki yoktur.

LÜTFİ B. (Malatya) — Transit tarikiyle İstanbul'dan Anadolu tüccarlarına gelen eşyalar üzerinde Gümrük Resmi verilmiş, verilmemiş iki muamele cereyan ettiği mütalâai âlinizden anlaşılıyor. Bu, teşevvüşü mucibolmaz mı?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Memlekette her hangi bir iskeleye mal çıkarken orada gümrük memuruna beyannamesini ibraz eder. Gümrük Kanunundaki usul ve kavaidi umumiye bu maksadı temin ederse kâfidir - ki, bendenize de kâfidir - bunu ayrıca bir madde ile takyidedecek değiliz. Bir memlekette diğer bir memlekete mal mürurunda dahiliye beyannamesi ne suretle kontrol edilir ve ne suretle devredilir, bunlar hakkında ciltler dolusu kitaplar, kanunlar, yazılmıştır.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayetine dair bir takrir var. (Müzakere kâfi değildir, söyliyebilecek sözlerimiz, var, sesleri)

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, Maliye Vekilinin vermiş olduğu izahattan bendeniz kendi nefsim itibariyle kanaati kâmile hâsil edemedim. Binaenaleyh, müzakerenin kifayeti aleyhinde söyliyeceğim. Bu madde kanuniye, refi' ve ilgasına taraftar oldukları memnuiyeti eşya hakkındaki hükmün ref'ini müstelzim olan madde. Kendileri Ziyet eşyasının memnuiyeti hakkındaki Kanunu Gümüşane Mebusu Hasan

Bey sıfatiyle teklif etmişti. Maliye Vekili olduğu zaman bu kanuna kendisinin taraftar olduğunu ve kanunun hükmünün ilgasını söylediler. Ben bunu burada cerh edeceğim. Diyorlar ki; ben Maliye Vekili olmadan evvel Gümüşane Mebusu iken Ziyet eşyası hakkındaki Kanunu teklif ettim. Şu halde her mebus vekil olduğu zaman, yani Makamı Vekâlete geçtikten sonra evvelce teklif etmiş olduğu ve Meclise kabul ettirdiği kanunların ref'ine taraftar olması mı lâzım gelecek? (Gürültüler) Sözümlü kesmeyin, efendim. Bendeniz devam edeyim, zatiâliniz sonra cevap verirsiniz. Ziyet eşyası hakkındaki Kanunu tetkik ettiğimiz zaman milletin elinde mevcut bulunan paradan; Avrupa'dan memlekete para ithal edilmeksizin yalnız itriyat ve lâvanta için on milyon lirasının çıkıp gittiğini iddia ederek onu meni için bu kanunu yapmıştık ve hattâ bu kanunu yaptığımız zaman memleket içinde bulunan ziyet eşyasına etiket ilsakı meselesi dolayısıyla burada mevcut ve müddahar bulunan eşyanın tesbiti hususunda burada müzakere cereyan etti.

CEMİL B. (Kütahya) — O tatbik olunmadı.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Ademitatbikinden ben mesul değilim. Ben sonraki muameleden mesulüm.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Şahsınız değil, Maliye Vekâletinin makamı, kendisinin eline verilen ve tatbiki emrolunan bir kanunu tatbik etmediyse, aşağıdan yukarıya ceraimi mütemediye şeklinde gelir ve bundan dolayı mesuliyet zatiâlinize kadar gelir. Kanun ortada mevcudoldukça, hangi Maliye Vekili olursa olsun, o kanunu tatbik etmediğini söylerse, o Maliye Vekili suüstimal ettiğini itiraf etmiş demektir.

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — Müzakerenin ademikifayetine dair mi söylüyorsunuz, yoksa esbabı mucibe mi anlatıyorsunuz?

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Acaba halkın itriyat için çıkan on milyon lirasının artık bundan sonra çıkmasına müsaade hâsil oldu da, halkın cebine bir para mı girdi ki, buna müsaade ediyorsunuz?

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — On milyonu nereden çıkardım?

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — İstatistiklerle ispat edeceğim.

İSMAİL SUBHİ B. — Hangi istatistik?

MÜFİD Ef. — Gel istersen sana rakam okutayım. (Devam, sadaları) Sonra Maliye Vekili Bey; İstanbul'un vaziyeti itibariyle bu memnuiyeti Eşya hakkındaki Kanunun ref'i icabedecektir. Bundan dolayı yüzde on beş veya tarife mucibince bilmem ne kadar şey koyacağız, bu suretle halka bu malı verdirmiyeceğiz ve halk bu suretle istifade edecektir, diye bir esbabı mucibe beyan ettiler. Buraya da itiraz edeceğim bendeniz... Harbî Umuminin devam ettiği ve Avrupa'nın bize katiyen mal vermeyeceğine karar verdiği zamanda okkasını on dört liraya çay alan ve üç buçuk liraya şeker alan bu millet on beş misli gümrük de verse yine bu eşyayı alacak ve yine bu para bu memlekette çıkıp Avrupa'ya gidecektir. Çünkü onun dimağı, onun fikri memlekette mahsul yetiştirmeye ve memlekette mensucat fabrikası küşadedip mal çıkarmaya ihzar edilmedikten sonra Avrupa'dan sen istersen yüzde otuz gümrük almak şartıyla içeriye soksanız yine bu zavallı halk onu takdir edemediğinden dolayı alacak yiyecek, giyecek ve parasını kâmilen gönderecektir. Binaenaleyh memnuiyeti eşya hakkındaki ahkâm kalır. Ancak o kanunu hüsnü tatbik eder ve memleketin içerisine bu kanunun menettiği eşyayı Maliye Vekili Beyefendi sokmazsa halkın parası da cebinde kalır. Başka tarafa gitmez. Bundan dolayı bu kanun için gösterilen esbabı mucibeler tavazzuh etmemiştir. Binaenaleyh tavazzuh etmemesi dolayısıyla müzakereye devam lâzımgelir. Müzakerenin ademikifayetini talebederim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Reis Paşa Hazretleri cevap veriyim.

REİS — Olmaz efendim. Müzakerenin ademikifayeti hakkında söz söylendi.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Rica ederim, şahsıma taallük ediyor. Efendim, Müfid Efendi Hazretleri buyurdular ki; 1337 senesinde kanun mevki meriyete kondu. Anket usulü tatbik edilmedi. Halbüki kanun bunu emrediyordu. Teselsülen bugüne kadar geldi. Bundan her vekil bugüne kadar mesuldür. Efendi Hazretlerine şurasını arz ediyorum ki, c maddesi kanuniyede bir ay zarfında etiket vaz'olunur, kaydı vardır.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Ondan sonra olmaz değil ya.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Artık Meclisi Âli takdir buyursun. Bu muamele bir ay zarfında yapılacak. Bir ay zarfında bu muamele intacolunacak. Bir ay kaydıyla mukayyettir. Lûtfen kavanin mecmuasını getiriniz bakınız. İkincisi; yine eski fikirlerinde ısrar buyurdular, dediler ki; Gümüşane Mebusu olarak teklif ettiği bu kanunun Maliye Vekili olması dolayısıyla tağyirini tervecidiyorlar. Efendim, şimdi şeraiti hayatiye başkalaşmıştır. Efendiler; memleketin vaziyeti umumiyesi başkalaşmış ve İstanbul vaziyeti hâdis olmuştur. Bu vaziyet hâdis olmasaydı; bendeniz, Maliye Vekili sıfatıyla bu lâyihayı getirmezdim. Fakat İstanbul vaziyeti hâsil olduktan sonra İstanbul'un bu vaziyeti dolayısıyla gerek Muvazene-i Maliye Encümeni ve gerek ben en muvafık bir şekil olarak bu lâyihayı teklif etmek kanaatini hâsil ettik. Şunu da arz edeyim ki, Maliye Vekâletinden bu teklif gelse dahi; bir sene zarfında ittihaz edilen bir kararı ve kabul edilen bir kanunu; tatbik edilemediğinden dolayı tebdil ve tadil etmek Meclisi Âlide ve bütün dünya meclislerinde binlerce defa vâkı olmuş hâdisattan değil midir? Otuz altı senesindeki bir teklifin iki sene sonra bütün dünyanın nazarı dikkatini celbeden hâdisat ve gavaili azîme dolayısıyla ve şeraiti iktisadiyenin tebeddülü itibariyle tadili lâzımgelir diye bendeniz de talebetmiş olsam hata mı olur? Zannedersem, Şubatta kabul ettiğiniz bir kanunu Martta tadil zarureti hâsil olduğu emsali adidesiyle mevcuttur.

HAFİZ MEHMED B. (Trabzon) — Yoktur.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devemla) — Emsali adidesiyle mevcuttur. Hattâ bir sene zarfında yapıp da bozulmalar bile mevcuttur, Hafız Mehmed Beyefendi.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayeti hakkında Müfid Efendi Hazretleri söylediler. Müzakerenin kâfi olduğunu kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın; müzakerenin kifayeti kabul edilmiştir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — En evvel söz istedim, vermediniz.

REİS — Dört taktır var, kifayet hakkında. Reye koydum kabul buyurdunuz.

Salih Efendinin takerini okutuyorum.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir.

İktisat Encümeninin tesbit ettiği madde kanuniye tabı ve tevzi ve Heyeti Umumiyyeye gelineye kadar bunun tehiri müzakeratını teklif eylerim.

Erzurum Mebusu
Salih

SALİH Ef. (Erzurum) — Reis Bey; iki takririm var. Birisini geri alıyorum.

REİS. — Efendim zaten ikinci takririnizi okutmuyacağım. Divanı Riyaset vazifesini bilir.

Efendim, Konya Mebusu Refik Beyin takririni okuyorum :

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Maddenin reye vaz'ını teklif ederim.

27/12/1338
Konya Mebusu
Refik

REİS — Efendim, Bolu Mebusu Şükrü Beyin takririni okuyorum :

Riyaseti Celileye

Altıncı maddenin berveçhiâti tadilini teklif ederim.

«7 Mayıs 1337 tarihli Kanuna merbut (D) cetvelinde muharrer eşya ve mevaddan mamul, gayrimamul alelûmum her nevi, her cins kereste ve eşcardan maadasının memnuiyeti ref'edilerek...» suretinde tadilini teklif ederim.

27/12/1338
Bolu Mebusu
Şükrü

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Reis Paşa Hazretleri, müsaade ederseniz izahat vereyim.

Şimdi efendim her nevi kereste ve gayrimamul ağacın ithali (D) cetveli mucibince memnu idi. Binaenaleyh bu memnuiyetten dolayı Zonguldak limanına evvelece Basarabya'dan, Romanya'dan, Rusya'nın bâzı aksamından gelen ve senevi miktarı dört milyona balığ olan keresteler kısmen girmemekte idi. Şimdi bu memnuiyet ref'edildikten sonra isterse resim on misline iblâğ edilse de artık Zonguldak'taki maden ocaklarında kullanılacak sütunların kâffesi, Romanya'dan, Basarabya'dan, Rusya'dan gelecektir. Buralardan ithal edilecektir. Sebebini söy-

liyeyim. Efendiler; Resmin on beş misline iblâğı bu kerestelerin ithaline mâni olmayacaktır. Çünkü bizde Orman Resmi gayet ağırdır. Sonra bunun sureti istihsali, ormanlarda tatbik edilen iz'acedici usulden dolayı hiçbir tüccar, hiçbir madenci bu direk istihsaline yanaşmıyorlar. Size daha garibini arz edeyim. Otuz liraya üç metre mikâbı keresteyi hariçten alıyor da bin beş yüz kuruşa, bin sekiz yüz kuruşa dâhilden almak istemiyor. Çünkü idarenin gösterdiği müşkülât, tas'ibat hiç kimsenin tahammül edemeyeceği bir mahiyettedir. Şimdi bu memnuiyet ref'edilirse iki yüz, üç yüz bin lira fakir olan ahalinin cebine girer. Böyle olmazsa vazifeleri kerestecilikten başka olmayın bu adamları açlığa mahkûm ederiz. Binaenaleyh keresteler hakkındaki memnuiyet ref'edilsin. İstirham ediyorum. Çünkü o ahaliyi büsbütün müşkül mevkie sokacağız. Takririmin kabul buyurulmasını bilhassa istirham ederim.

HAFIZ MEHMED B. (Trabzon) — İktisat Encümenindeki kanun da gelsin de öyle.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ NAMEDAN İSMET B. (Çorum) — Şükrü Bey biraaderimizin telâşını beyhude bulduk. Çünkü on beş misli resim sıklet üzerinden, kerestenin bir kilosundan alınıyor.

Böyle olduğu takdirde kabil midir ki, o keresteler girebilsin? Rica ederim on beş misli resim alırsak dünyada kim kereste ithal edebilir? Bu telâş beyhudedir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Üç bin kuruşa oradan alıyor, bin beş yüz kuruşa buradan yani dâhilden almıyor. Bugün bu keresteler memnu iken elân giriyor.

İSMET B. (Çorum) — Efendiler telâş hesabı müstenit değildir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Müstenittir.

İSMET B. (Çorum) — Müstenit değildir. Çünkü; kerestenin kilosundan on beş misil resim istiyoruz. Kabil değildir. Hiçbir memleketten memleketimize kereste giremez.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Giremez diyorsunuz. Halbuki sizin esasen kerestenin kilosundan aldığınız miktar nedir?

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Beher kilodan kaç para almıyordu ki, on beş misli olan miktarı bilelim

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — İhtimal kendileri bilemiyor.

İSMET B. (Çorum) — Efendim tarifei asliye zaten dâhildeki keresteyi himaye etmiştir.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Rica ederim efendim, bugün kerestenin kilosundan kaç para alıyorsunuz, biliyor musunuz?

İSMET B. (Çorum) — Siz biliyorsunuz da mı itiraz ediyorsunuz, telâş gösteriyorsunuz?.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Hayır ben bilmiyorum. Fakat; emsalini görüyorum da söylüyorum, doğrusu bu... Siz söyleyiniz kaç para alınıyor?

İSMET B. (Çorum) — Müsaade buyurun; mikyası tahattur etmedim, tarife buradadır. Getirip bakarız.

REİS — Efendim, şimdi bir takrir daha geldi. Gazianteb Mebusu Yasin Beyin. Okuyorum :

Riyaseti Celileye

Memnuiyet sanat ve iktisadı millînin inkişafına mâtuf memnuiyet, yalnız kaçakçılığın önüne geçilememesi gibi basittir. Binaenaleyh Muvazenei Maliye Encümeninin de itiraf ettiği veçhile halka lüzumu olmyan ve memleketçe telâfisi mümkün olan memnu eşya ve mevaddın kemakân memnuiyetiyle altıncı maddenin tayyını teklif ederim.

Gazianteb
Yasin

REİS — Efendim, elimde dört tane takrir var. Bunlardan birisi maddenin tayyı hakkında, diğeri İktisat Encümeninin tesbit ettiği maddei kanuniyenin tabı ve tevziine kadar maddenin tefhîri ve müzakeresi hakkında, üçüncüsü tadil hakkında, dördüncüsü de maddenin kabulü hakkındadır. Binaenaleyh takrirleri sırasıyla rey'e vaz'edeceğim.

(Gazianteb Mebusu Yasin Beyin takririni tekrar okundu.)

REİS — Efendim, altıncı maddenin tayyını kabul edenler lütfen el kaldırsın. "Reddedilmiştir.

(Erzurum Mebusu Salih Efendinin takririni tekrar okundu.)

REİS — Efendim; Salih Efendinin takririni rey'i âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler, lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

(Aksini rey'e koyunuz sadaları)

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Pasam tefsiri kanuni var. Çok mühimdir.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Tefsir vardır, Paşam onu müzakere edelim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Şimdi arkadaşlar maddenin müzakeresi tehir edildiğine göre, evvelce de arz ettiğim gibi, İstanbul Avans Kanununun yedinci maddesinde İstanbul müstesna bir şekil almıştır. Şimdi rica ederim, takrir hakkında noktai nazarınızı izah buyurunuz. Memnuiyet orada dahi vardır. Yalnız ücreti istisna ettiniz ve kanunu kabul ettiniz. Bir misail resme tâbi tutunuz. Diğer Ziyet eşyası hakkındaki Kanun sakit kaldığına göre bu madde bâkidir. Çünkü mutlak zikredilmediğine göre o kanunun ahkâmı mer'idir. Bu mudur noktai nazarı âlileri?

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim maddenin kendileri tefsiri lüzumuna kaani oluyorlarsa usulü dairesinde Meclise tefsir talebinde bulunurlar o zaman düşünürüz.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — O halde Meclisi Âliden tefsir alınmaya kadar kapıyı açalım mı? (Hayır sesleri) Kanunun ahkâmı «Açın!» demektir, nasıl olur beyefendi? Size lüzumu kadar izahat verdim. Tekrar ediyorum, kanunun ahkâmı kapıyı açınız, demektir. (Gürültüler)

REİS — Efendim yedinci maddeyi okuyoruz, dinliyelim.

MADDE 7. — Vilâyatı müstahlâsada kablelistirdat Âşar Nizamnamesine tevfikân iera kılınan ihale muamelâtı muteberdir.

İSMAIL SUBHİ B. (Burdur) — Efendim bendeniz yedinci madde makamına kaim olmak üzere daha doğrusu o maddeden evvel yedinci madde olmak üzere bir madde teklif ediyorum. O da şudur : «İstanbul limanlarına ithal edilecek buğdaylardan dahi unlar misillü yalnız tarifei asliye mucibince Gümrük Resmî ahz olunur.» Tarafı âlinizden kabul edilen Avans Kanununun maddei mahsusası mucibince onlardan yalnız tarifei asliye üzerinden ve onun haricinde olan mevaddan beş misli resim ahzedilecektir, demek oluyor ki, İstanbul limanlarına gelecek unlardan maada şayet buğday getirilecek olursa buğdaydan da beş misil alınacaktır. İstanbul'un yevmî sarfiyatı takriben 5 500 ilâ 6 000 çuvaldır. Eğer hariçten buğday gelecek olursa İstanbul'da bulunan fabrikalarda, değirmenlerde kımlarak hiç olmazsa amele ücreti, kepek, pasbal ve sairesi memlekette

kalacaktır. Geçenlerde yapılan Avans Kanununun fıkrai mahsusası mucibince her gün İstanbul'a gelen unların esmanı olarak takriben altmış, yetmiş bin lira Amerika'ya gidiyor. Takriben ayda bir milyon liramız Amerika'ya gidiyor. Hakikaten İstanbul şehrinin iâşesi Meclisi Âlinizin izhar buyurduğu temayülât mucibince usulü himayeye gittiğimiz için Anadolu'dan temin edilmelidir. Anadolu İstanbul'u beslemelidir. Lâkin bugün maddeten bunun imkânı yoktur; yol kapalıdır. Berbattır. Hattâ biliyorsunuz ki, ciheti askeriyenin nakliyatı bile müşkülâtla temin olunuyor. Binaenaleyh şu hale nazaran ehvenîşer olmak üzere İstanbul'a hariçten gelecek buğdaylardan unlar gibi tarifei asliye mucibince resim alınacak olursa dâhildeki değirmenler çalışmış, birçok amele o yüzden ekmeğini kazanmış ve pasbali, kepeği de memleket dâhilinde kalmış olur. Bugün unlardan yüz kilosundan yetmiş kuruş alınıyor. Halbuki buğdayın yüz kilosundan yüz elli kuruş alınıyor. Halbuki bir misil alınacak olursa otuz kuruş alınacak. Binaenaleyh buna dair tertibylediğim maddeyi teklif ediyorum, kabul edilmesini rica ederim. Maddeyi okuyorum: İstanbul limanına ithal edilecek buğdaylardan dahi unlar misillü yalnız tarifei asliye mucibince (Gümrük Resmi ahz olunur.) Yalnız bu, muvakkat bir zaman içindir. Tabii bu, yolun tamirine kadardır. İstanbul'un iâşesini Anadolu deruhte eder etmez bu madde kaldırılacaktır efendim.

İSMET B. (Çorum) — Efendim, Heyeti Aliyeniz geçende Ereğli ve Zonguldak havzai fahmiyesinden alınmakta olan resmin ilgası hakkındaki maddenin bu lâyiha ile beraber müzkeresine karar verdiğiniz bir maddedir. Yedinci maddenin Avans Kanununa naklen müzakeresi tehir edildiği için burada yedinci madde açıkta kalmıştır. Biz yedinci madde yerine bu maddeyi teklif ediyoruz. Bu lâyiha müstacelen kabul edilmişti. Bu madde ile müzakere edilmek üzere kabul ediniz.

HACI ŞÜKRÜ B. (Diyarbakir) — Bu madde midir efendim?

İSMET B. (Devamla) — Efendim, lâyiha buradadır. Heyeti Aliyeniz münferit bir madde olduğu için müttehiden müzakere edelim buyurdunuz. Binaenaleyh müstacelen müzakere edelim ve bu maddeyi Heyeti Aliyenize yedinci madde olarak getiriyoruz. Madde kısadır, şudur:

Madde 7. — 15 Ağustos 1336 tarihli Kanun mucibince alınmakta olan kömür İhraç Resmi mülğadır. Madde bundan ibarettir.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Müsaade buyurulur mu? Bu fıkraya dair bendeniz bir takrir vermiştim. Yalnız 11 numaralı Kanun denilmiştir. Bunu bir usul ittihaz etmek daha iyi olur.

İSMET B. (Çorum) — Efendim, bu madde hakkında Heyeti Aliye bir şey sual buyuruyor mu?

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Bunun gibi ilâve edilecek on birinci maddeden evvel müzakere olunur. Sonra, tertib olunur ve numara konur. Şimdi elimizdeki maddeyi müzakere ederiz. On birinci maddeye geldikten sonra bu teklifler nazarı itibara alınır ve tashih edilir. Gerek bu olsun ve gerek İsmail Subhi Beyin teklif ettiği maddeler olsun, on birinci maddeden sonra müzakere edilmek lâzımgelir.

İSMET B. (Çorum) — Efendim, bunu yedinci madde makamına kaim etmekten maksadımız yukardaki maddelere tahsisidir; aşağıdaki maddeler başkadır. Onun için birbirine mütenazır olsun diye yaptık. Ağnam Resmini tenzil ediyoruz, ziynet eşyasının ilgasını, bilmem nesini gösteriyoruz, burada Gümrük İhraç Resmini kaldırıyoruz. Aşağıdaki madde vilâyati müstahlasada Âşar Nizamnamesine tevfiikan yapılan ihale muamelâtı muteberdir. Çünkü mahakim buna bakmıyor; bakmadığı için bunu yazıyoruz. Onun için burada münhal olan maddeye bunu yazıyoruz. Bunda bir mahzur yoktur.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Memaliki müstahlasada istirdattan evvel Yunanlılar tarafından ihale edilen Âşarın aynen ciheti maliyeye tediye ve tesviyesine dair yine o zamanlar depozite suretiyle Âşar alınarak bedeli kısmen depozito edilmiş paralar mevcuttur. Bunun hakkında Maliye Vekâleti ve Muvazenei Maliye Encümeni ne düşünmüştür? Tediyeye mecbur olan mültezimlerin depozito olarak yatırmış olduğu akçenin mahsubunu icra edecek midir, etmiyecek midir? Etmiyecek olursa elbette bu mültezimler çok mağdur olacaktır ve teklif edilen maddede muvafıki nasfet ve adalet olmayacaktır. Binaenaleyh maddeye buna dair bir kaydın ilâvesi tahtı vücüptadır.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Ben de refikim Mehmed Şükrü Beyin müdafaa ettiği noktayı müdafaa edeceğim. Şükrü Bey biraz noksan söylediler. Yunan idare ve işgal zamanında, alelûsul müzayedeye verilmiş ve âşar ihale olunmuş ve mültezim uhdesinde depozito olarak kalmış veyahut taksitine mahsuben para Düyunu Umumiyyeye verilmiş, makbuzu alınmış, istirdattan sonra Hükümet bu Âşara vaziyet ederek tahkik ve tesbit ettirdi ve cibayet etti. Bendeniz anladığım; tabîi bu mültezimlerin depozito bırakmış oldukları âkçeler Düyunu Umumiyyede kalmıştır ve onun zimmetindedir. Yalnız evvelce yapılan senetler müteberdir diyor ki, doğrudur. Lâkin Hükümet bu gibi paralara ne diyecektir? Düyunu Umumiyyeye bu paraları iade edecek midir? Yalnız bu Âşar meselesi değildir. Bâzı sevahilde mesele Bahk Saydiye Rûsumu ihale olunmuştur. İşgal zamanında ihale olunarak paraları Düyunu Umumiye yatmıştır. Şimdi Düyunu Umumiye -bunu nazari dikkate almamak istiyor, bunları bir madde ile tesbit etmek lâzımdır. Pek çok münazaatı müeddi olacaktır. Buraya (Düyunu Umumiyyeye yatan paralar her halde ashabına iade olunacaktır.) diyerek bir madde ilâvesi lâzımdır. Çünkü bu Âşar Hükümet tarafından ta'şir olunacaktır. İhale olunan Âşar sahipleri tarafından şey edilecekse tabîi taksitlerine mahsubolunacaktır.

HACI AHMED HAMDİ Ef. (Muş) — Âşar Kanununa tevfiikan.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, üç arkadaş her biri ayrı ayrı üç maddeden bahsettiler. Müzakere edilen mevad hangisidir? Âşara dair olan madde ise ona dair mütalâamı beyan edeyim; yok eğer arkadaşların verdiği takrirler üzerine kanuna ilâve edilecek her hangi bir madde ise o taayyün etsin. Ona göre bendeniz de sorulan suallere cevap vereyim.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Lâyihada olan maddedir.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim, bir defa teklifi kanunide yedinci madde yoktur. Kitabet tarafından bir madde okundu, arkasından İsmail Subhi Bey çıktı yeni bir madde teklif etti, arkasından Muvazenei Maliye Encümeni mazbata muharriri çıktı, evvelce müzakeresi takarrür etmiş bir teklifi kanununun bir

madde olarak buraya ithalini teklif etti. O halde şu dakikada müzakere edilmesi lâzımgelen maddenin hangisi olduğunu tesbit etmek lâzımdır. Lâyihadaki sekizinci maddeyi kabul ederek şimdi yedinci madde dersek insicama riayet edilmiş olur. İsmet Beyefendinin teklif etmiş olduğu madde kanunu münferit hâlinde kalmaktansa buraya bir madde olarak ilâve edilmesi, sonra Zonguldak kömürleri meselesini bu mevad sırasına alarak getirmek bendenizce çok muvafıktır. O vakit sekizinci yedinci veya yedinciye sekizinci yapmak gibi bir şey olmaz. Doğrudan doğruya yedinci madde olarak bunu yaparız. Basit bir meseledir, ondan sonra Âşar, daha sonra kömürler meselesi geliyor. İsmail Subhi Beyin teklifi müfret bir tekliftir. Ayrıca muamele görmek lâzımdır, zannederim.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Bendeniz söz almıştım, tekrara hacet yoktur. Arkadaşlar, Refik Şevket Beyin fikrine iştirak ediyorum. Sıra bu suretledir. Kömürler bahsine mütaallik olan madde çıkarılsın, ondan sonra da, arkadaşların teklifleri müzakere edilir.

REİS — Besim Atalay Bey, buyurun.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Sarfınazar ettim, Reis Paşa Hazretleri.

REİS — Efendim, madde hakkında başka söz isteyen yoktur. Müzakerenin kifayetini reyimize vaz'edeceğim.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Rica ederim, Paşa Hazretleri pek usulsüz yapıyoruz. Kanunini Maliye Encümeni bir kanun yapıp gönderiyor, bu müzakere edilmekte iken Muvazenei Maliye Encümeni veyahut her hangi bir arkadaşımızın şunu araya sokalım diye bir madde teklif etmesi usulün haricindedir. Usul hilâfındadır. Levayihî kanuniyede olan maddeler müzakere olunduktan sonra en son maddeye gelmeden evvel ilâve olunacak madde yazılır. Numaralar ondan sonra tesbit edilir. Rica ederim, esas bozmayıalım.

REİS — Elimizde bulunan kanunun yedinci maddesini okuyoruz ve bunu müzakere ediyoruz. Başka bir madde konması lâzımgelirse takrirler vardır. Burada reyî âlinize korum, müzakere de bu suretle cereyan eder.

MADDE 7. — 15 Ağustos 1336 tarihli Kanun mucibince alınmakta olan Kömür İhraç Resmi mülğadır.

REİS — Efendim yedinci madde budur. Bunun hakkında başka söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Bu maddeyi aynen kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim.

Sekizinci maddeyi okuyoruz :

MADDE 8. — Vilâyatı Müstahlasada kablel-istirdat Âşar Nizamnamesine tevfikân icra kılınan ihale muamelâtı muteberdir.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Arkadaşlar; istirdadolumazdan evvel oralarda Âşar ihale edilmiş, istirdat esnasında namussuz düşman kendinden beklenen ihaneti yapmış, tahribetmiş, mültezimlerin şimdi hükümete borçları var. Hükümet bunlardan para istiyor. Mültezimler sıkışıyor. Her halde mültezimler hakkında muvafık bir tetkikat yapılmalıdır. Bunların zarar ve ziyanları tetkik edildikten sonra affı mı lâzımgelir, tahsili mi lâzımgelir, ona göre hareket edilmelidir. Yoksa bu maddenin en sonuncu fıkrası aynen ipka edilecek olursa o biçareler mağdur olacaklardır. O fıkra da şudur: «Takasiti muayyenesi zarfında zimmetlerini tediye etmemiş olanlar hakkında mahakimce tetkikat icra ve zimmetleri usulü dairesinde tahsil edilir.»

Bu adamlar mağdur olacaklardır. Esaslı tetkikat yaptırarak böyle mağdur olanlar, zarar ve ziyan görenler hakkında icabı mâdelet ne ise o yapılmalıdır. Yoksa efendiler, bu biçareler mağdur olacaklardır.

MALİYE VEKİLİ HAŞAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, düşman işgaline mâruz kalan memleketlerde Âşarın hemen meemuunun ci-bayeti Düyunu Umumiye muhavveldir. Düyunu Umumiye idareleri bozulmadı. Aynen baki kaldığı için Âşar Nizamnamesine tevfikân Âşar ihale muamelâtı yapıldı. Bittabi memleket Eylûlden sonra istirdadedildi. Halbuki Âşar ihalesi ve hasat, Eylûlden çok evvel hitam bulmuştu. Bunun için yeniden tahakkuk, müzayede ve ihale muamelesinin ifasına maddeten imkân kalmamıştı. Düyunu Umumiye kendi namına bu senedatı aldı. Ve bunu da bugün doğrudan doğruya Maliyenin bir şubesi takip ve tahsil ediyor. Muameleye bir şekli meşru vermek için Âşar Nizamnamesine tevfikân ihale edilen Âşar muamelâtı muteberdir, dedik. Bâzı rüfeka, düşman işgali ve harb dolayısıyla mutazarrır olan bu mültezimlerin zararını Maliye Vekâleti nazarı dikkate alıyor

mu, bunlar hakkında ne muamele yapacaktır? buyuruyorlar. Malûmuâliniz Âşar Nizamnamesi harb, isyan, harik, seylâp gibi dört hâdise tadededer. Bu dörtten her hangi birisi tahakkuk ederse derhal sulh mahkemesinden bir ilâm alır, getirir ve Maliye de kaydını terkin eder. Bugün oralarda tatbik ettiğimiz usul budur. Bu gibi birçok hükümler geliyor ve biz de hükümlere göre muamele yapıyoruz. Besim Atalay Bey bir noktaya temas ettiler. Memleketten ihracat lâyıkıyla yapılmadığından dolayı mültezimler borçlarını birbirine ödiyemiyorlar, haciz ve masraf karşısında kalıyorlar, Maliye bunlara bir müsaade yapar mı? Veyahut bunlar hakkında ne düşünmüştür? Yolunda bir suâlde bulundular. Efendiler, bu hakikaten kısmen vârittir ve çok yerler, mültezimler ve hattâ malmüdürlülerinin bâzıları da bu nokta üzerine Maliye Vekâletinin nazarı dikkatini celbetti. Bendeniz de memurini Maliyeye dedim ki, Âşar taksiti meselâ; Eylûl taksiti de bitince Eylûlün birinci günü taksit zamanı hullûl eder, fakat Eylûlün 31 nci gününe kadar haciz kararı verilemezse, muamele kanuniye yapılamaz. Ya 31 nci günü veyahut öteki ayın onuncu gününe kadar 10 - 15 - 20 gün kadar haciz kararı vermekte ve takibatı kanuniyede bulunmakta idareten teenni ile hareket edersiniz.

Son zamanlarda hissettim ki, bâzı yerlerde bu kadarek idari bir müsaade dahi kâfi gelmiyecek. Fakat, Maliye Vekâletinin, Âşar Nizamnamesi mevcut iken idari olarak yapacağı müsaade başkadır. Haciz muamelesinin vaz'ı hususunda ki muamele birkaç gün teahhür edebilir, uzunboylu teahhür edemez. Onun için bir madde kanuniye takdim ettim. Geldiği vakitte mümkünse onu müzakere ederiz, muayyen yerler içindir. Şimdiki halde Âşar Nizamnamesine tevfikân, ihalesi icra kılınan mahallerin ihalesi muteberdir, demekle işe bir mesruiyet vermiş olacağız, zaten mutazarrır olanlar hakkında gelen hükümleri biz nazarı dikkate alıp muamelesini yapıyoruz. Âşar Nizamnamesi o halde olduka, harb, istilâ, diye sarih cümlelerle ifade ettikçe, bittabi idari tedbirler alamayız. Mamafih, sulh mahkemeleri de derhal hükümlerini veriyor.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim, âşar iltizamı, Devletle eşhas arasında bir akitten ibarettir. Binaenaleyh, ukudatta Devletin eşhastan farkı olmadığına nazaran alıp verecek muamelâta mevcut ve mer'i ve hiçbir kuvvei ka-

nuniye ile ref'edilecek vaziyette değildir. Yani Devlet de, eşhastan farklı değildir. Binaenaleyh, aftan dolayı tefsir için işgal zamanında olan mahaller hakkında bir madde kanuniyeye lüzumu kanuni yoktur. (Var, yok, sesleri) Çünkü, her hangi bir mahallin mahsulâtını toplamak, mukabilinde almak, şu kadar parayı vereceğim, diye âkıdeynden birisi olan adamın sıfatı iki fertten farklı değil. Nasıl ki, efendiler, hasat zamanında bulunduğundan dolayı bir madde kanuniye koymuyorsak, muamelâtı âdiyeye taallûk eden bu husustan dolayı da bendenize bir madde kanuniyeye lüzum yoktur. Mamafih çok teşekkür ederim, Hasan Fehmi Beye ki, işgalin netayici zaruriyesinden olan zararlar dolayısıyla halkın şikâyatını nazarı dikkate alarak bir madde kanuniye tanzim edilmesi münasip geldiğini buyurdular. Çok münasip geliyor. Böyle işgal esnasında âşar iltizam etmiş adamların bir taraftan Yunan ordularının, diğer taraftan istirdat ve istihlâs ordusunun mütemadiyen hesap ve kitap vermiyecek derecede geçmesinden mütevellit zararlarını bir şekli mâkul ve mantıkî ve meşruda hal için gerek Maliye Vekili Beyin, gerek Muvazenei Maliye Encümeninin insafkâr ve muvafık buldukları madde kanuniyeyi teklif etmelerini bendeniz sureti mahsusada rica ederim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMI B. (Gümüştane) — Efendim, mahkemeler ihale muamelâtının meşru olduğuna kail olmadıklarından olacak ki, bu hususta vâkı olan muamelâtı hacziyeyi ifa ve icra etmiyorlar. Çünkü, Türkiye Büyük Millet Meclisi idaresinin cari olmadığı bir zamanda yapılmış ukuttur. Mahkemeye emirle cebrolunabilir mi? Ancak, bir kanun mahkemeye emredebilir. Eylül'den evvel, Temmuzda, Ağustosta ihale muamelâtı yapılmış ve bunun yekûnu meselâ; altı buçuk, yedi milyonluk bir ihalede zarar gören kısım var, görmiyen kısım vardır. Bir kere esasını meşruiyetini tetkik ettikten sonra zarar görenle görmiyeni tefrik etmek kabildir. Refik Şevket Beyefendi buyuyorlar ki lüzum yoktur. İcra dairesi bunu takibe mecburdur. Hayır ben zannediyorum ki lüzum vardır, çünkü bizim orada idaremiiz teessüs etmeden bu ihale yapılmıştır. Bu ihalenin meşru olduğunu temin etmezsek nasıl bu dâvayı mahkeme görür? Ve haczini infaz edebilir? Binaenaleyh lüzum vardır, zaruret vardır. Zatî

içtihatla bütün mahakime emredemezsiniz. Ya bu yedi buçuk milyon liradan vazgeçersiniz ve yahut lüzum ve zarureti katiye vardır. Bunun muteber olduğunu - mademki bizim Âşar Nizamnamemize tevfikân ihale edilmiştir - kısa bir madde ile tesbit buyurursunuz.

ADLİYE VEKİLİ RİFAT B. (Kayseri) — İstihlâs edilen arazinin şekli idaresini tetkik edecek olursak iki türlü olduğunu görürüz. Bunlardan birisi, İstanbul'a tâyin edilen memurlarla idare edilen yerler, diğeri de Yunanlıların doğrudan doğruya idaresini ellerine aldığı yerlerdir. Meclisin, malûmuâlileri 16 Haziran 1336 tarihinde tanzim ettiği bir kanunla 16 Marttan sonra İstanbul'ca tanzim edilen bilûmum mukavelât, mukarrerat, hattâ mukarreatı resmiye ve muahedat kâmilen keenlemyekündür. Bunlar tabiatıyla muteber değil, bilâkis muteber olması için bir madde kanuniye lâzım. Sonra, Yunanlıların doğrudan doğruya işgal ettiği böyle yerlerde Yunan Hükümeti namına mukaveleler tanzim edilmiştir. Binaenaleyh mahkemeler kabul etmemekte haklıdır ve bir madde kanuniye lâzımdır.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bu teklif ettiğiniz madde kanuniyeye bir ilâve yapınız.

ADLİYE VEKİLİ RİFAT B. (Devamla) — Efendim, bunun için ayrıca bir teklifi kanı yaptık ve Heyeti Celilenizden istirham ettim. Ruznamenin birinci maddesine aldınız. Fakat araya başka şeyler girdi. Bu en mühim işimiz geri kaldı. Heyeti Celilenizden bu müfassebetle bunu da rica edeyim ki yarınki ruznamenin ilk numarasına müstacelen müzakeresini kabul buyurursanız onu da müzakere ve intacetmiş olursunuz. Refik Şevket Bey buyurdular ki niçin bu Âşar Kanununu nazarı itibara almadınız?

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Umumi muamelâtı idariyeyi.

ADLİYE VEKİLİ RİFAT B. (Devamla) — Bizim tanzim ettiğimiz kanun malûmuâlileri mahkemelerden sâdır olan kararlar üzerine idi. Maliye Vekâleti ayrıca bu ciheti düşündü ve Maliye Vekili Beyefendiyle görüştük ve bu Varidat Kanununa bir madde ilâvesini teklif ettik.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim, bendeniz de Refik Şevket Beyefendinin dermeyan

buyurdıkları noktaya işaret ederek Rifat Bey biraderimize cevap vermek istiyorum. Elde mevcudolan bir kararı öyle teşmil ediyoruz ki, 16 Marttan sonra yapılan mukavelât, muharre-rat, ukut ve saire muteber değildir diye Meclisi Âlinin ittihaz ettiği kararı her meseleye, her noktaya teşmil ederek bunun aksine yeniden bir maddei kanuniye almak suretiyle kendimizi işgal ediyoruz. Rica ederim, her hangi bir Hükümet olursa olsun işgal etmiş olduğu arazide bizim malımız ve bizim arazimiz dâhilinde, bizim Âşar hakkında âharla icap ve kabul suretiyle bizim hesabımıza değil, kendi hesabına yapmış olduğu bir akitten dolayı ki fuzuli bir akit farz etsek ki buna bey'i fuzuli derler, bu fuzuli akdedilen bey'i de, bilâhara mal sahibini gelip de o akde icazat vermek suretiyle muâşirlere ve mültezimlerine ta'sir ettirmiş olmak itibariyle veyahut kendisi bizzat ta'sir etmiş olmak itibariyle akde icazet verdikten sonra hangi mahkeme hâkimi Mecellenin bu maddesini tadil edebilir? Şu halde müstahlas olan memlekete vaziyet eden Hükümetimiz oradaki mültezimlerine, muâşirlere ta'sir ettirmiş, icazet vermiş, bey'i muteber olmuş, kanunlarımız mevcuttur, mevcudolan kanunlar itibariyle bunun halli lâzımgelir.

İcazete gelince : İcazet iki nevidir. İcazeti kavliye, icazeti fiiliyedir. Hattâ bir adam bir malı fuzuli olarak satar da karşısındaki müşteri alırken, mal sahibi görüp sükût ederse fiilen icazet vermiş olur.

Nebil Bey biraderimizin söylemiş olduğu bir mesele bendenizi tereddüde düşürdü. O da ; memaliki müstahlasamızın satılan âşarını, bilâhara Hükümet kendisi ta'sir ederek mültezime ta'sir ettirmemesi, eğer Hükümet mültezime ta'sir ettirmiyerek kendisi ta'sir ettirmişse, mültezimin depozito akçesi olarak Düyunu Umumiyyeye koymuş olduğu miktarın mültezime iadesi lâzımgelir. Çünkü kendisi ta'sir ettirmiştir. Eğer bu, böyleyse Âşar Nizamnamesinde sarahat vardır ki, hasaratı umumiye, âfatı semaviye gibi, isyân gibi, askerın çığnemesi gibi ahval zuhurunda mültezimler bedelâtından tenzil talebinde bulunursa mahkemece onun bilmuhakeme tenziline karar verilir. Bunun için de ayrıca bir maddei kanuniye yapmaya lüzum yoktur. Binaenaleyh bu suretle hükmü cereyan eden kanunlar elimizde mevcut iken, hâkim kabul etmi-

yormuş gibi, ayrıca bir maddei kanuniye yapıp da bidayet hâkiminin iştihadına koca bir milleti feda etmeyi bendeniz kabul etmem. Bidayetin fevkimde istinaf vardır, istinafin fevkimde temyiz vardır. Derecatı mahakimden geçmek suretiyle mesele halledilir. Böyle bir maddei kanuniyeye lüzum yoktur.

ADLIYE VEKİLİ RİFAT B. (Kayseri) — Efendim Müfid Efendi Hazretlerince de pek malûm olduğu üzere hakikaten icazet, vekâleti sabıka hükmündedir. Çok doğru ve hakikaten elimizde bir icazetin lüzumu da vardır. Eğer efendiler elimizdeki Haziran 1338 tarihli Kanun bunu tamamen menetmemiş olsa idi, pek doğru olurdu, ahkâmı umumiye dairesinde ifayı vazife edildirdi. Halbuki elimizde onun aksine bir kanun vardır. O kanun mevcudoldukça ve hükmü ref'edilmedikçe ve Meclisi Âliniz buna icazet vermedikçe bendeniz bunun infazı eihetini görmüyorum. Bidayeten halledilmiş mesele yoktur. Hattâ temyize gitmiştir, temyiz de onu redetmiştir.

NECİB B. (Ertuğrul) — Efendim asıl mevzuubahsolan 1337 senesi Âşarıdır. Afyon Karahisar, Eskişehir, Ertuğrul gibi memleketler 1337 senesinde bizde iken Âşarı ihale olunmuş, bilâhara düşman istilâ etmiş, bu mültezimler kısmen borçlarını vermişler, kısmen vermemişler. Farz ediniz ki, Âşarı ta'sir etmişler, fakat Âşardan mutazarrır olmıyan belki onda bir vardır. Fakat o da işgal dolayısıyla buna mukabil on misli zarara uğramıştır. Halbuki bunların zaten yüzde doksanı Âşarı tahsil edememiştir. Âşarı ziyaa uğramıştır. Şimdi bunların malları mahcuzdur. Maliye Vekili Bey ; bu hususta mahkeme hükümleri geliyor, tasdik ediyoruz, filân diyorlar. Halbuki burada cayır cayır hacizlerin iera edildiğini işitiyorum.

ÖMER LÜTFİ B. (Karahisarı Sahib) — Yattıkları yatakların bile satıldıklarını işitiyoruz.

NECİB B. (Devamla) — Âşar dolayısıyla birçok ocaklar sönyüyor. Zaten sönmüştür. Bunlardan zaten Âşar tahsil edip müteneffi olan yoktur. Farzımuhal ; tahsil eden dahi, onun daha fazlasını tazmin etmiştir. Birçok zararı olmuştur. 1337 senesinin veyahut diğer senelerin Âşarını nasıl yapacaklar? Bilmem. Fakat 1337 senesinin muhakkak affı lâzımgelir. Bunu tekelif ediyorum ve kabulünü rica ediyorum.

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — Efendim demin İsmet Bey tarafından Zonguldak kömür madenleri hakkında teklif edilen madde kabul edildi. Yani araya girmiş oldu. Binaenaleyh ben-deniz teklif ediyorum, İstanbul'a ithal edilecek zahire hakkındaki maddeyi de rica ederim, rey'e koyun, sonra numara sırasına girer.

İSMET B. (Çorum) — Efendim, İsmail Bey'in teklif ettikleri şey, son Avans Kanununun yedinci maddesinin son fıkrasının tadiline dairdir. Bu kanunla münasebeti yoktur. Tadil takririni Heyeti Aliyeniz nazarı dikkate alırsa Muvazenei Maliye Encümenine havale eder, tesbit eder, tadilen buraya getirir. Şimdi bu maddeler arasına giremez.

İSMAİL SUBHİ B. (Burdur) — Bunlar içerisinde hepsi vardır.

LÜTFİ B. (Malatya) — Efendim, deminden Müfid Efendi Hazretleri bey'i fuzulide icazet kâfidir. Maddeye lüzum yoktur, mal sahibinin icazeti bey'i fuzuliyi bey'i sahih şekline ifrağ edeceğinden dolayı maddeye lüzum yoktur, buyurdular. Halbuki bu icazet icazeti zımnidir. İcazet, fiilî ve sarîh olarak kavli değildir. Binaenaleyh, düşman işgali altında bulunan bir mahalde düşmanın kendi hesabına olarak icra ettiği ukut katiyen merduttur, mergup değildir. Bunu kabul edemeyiz. Ancak, bu bir maddeyi sarîha ile icazetimizin taallûku zamanında sahih olabilir. İcazetimiz tahakkuk etmedikçe ukut merduttur. Binaenaleyh, bu madde hakikaten, vâzihan tasrih edilmek elzemdir.

HASİB B. (Maraş) — Bu maddenin Adliye Encümenine gitmesi lâzımgelir.

LÜTFİ B. (Devamla) — İkinci meseleye gelince mülteziminin vaktiyle depozito olarak Dünyu Umumiyyeye veyahut işgal altında bulunduran Yunan memurini Maliyesine birer suretle para vererek Yunan idaresini temin ettikten sonra o Âşarı iltizam etmiş olanların ellerinde o tarihte bulunan depozitolarını bugün kabul edip etmemek meselesi mevzuubahsoluyor. Bu mesele hakkında bir izahat lâzımdır. Maddede sarahat lâzımdır. Ancak, bunu bir had ile tahdidetmek lâzımgelir. İşgal zamanına kadar Âşarın tekasitle tesviyesinden dolayı mültezimin mesul değildir. İbrâz edeceği ilmühâberler kabul edilmiştir. Takasitin hulûlünden evvel iltizam eylediği Âşarın bedelini tamamen veyahut işliyecek taksitin bedelini kısmen vermiş ise bunda mu-

vazaa olmak ihtimaline mebni bunlar merduttur.

Sonra Âşarın sureti ta'şir ve cibayeti meselesine gelince : Mülteziminin iltizam ettiği Âşar, isyan, muharebe hudusü gibi esbab dolayısıyla dâçarı hasar olmuş, hakkiyle ta'şir edilmemiş ise usulen mahakîmi aidesine müracaat için ebvabı adalet meftuttur ve Âşar Nizamnamesinde de bu madde vâzihan mevcuttur. Binaenaleyh, mademki, elimizde meriyüliera olan bir Âşar Nizamnamesi vardır ve buna da tatbiki muamele ediyoruz, o maddede, o kanunda vâzihan ve sarîhan mastur olan bu şeye karşı ayrıca ikinci madde tesis ve tanzimini katiyen muvafık görmem. Ya o kanunu bunun yerine ikame etmeliyiz veyahut o kanun meriyüliera ise o kanun ahkâmına tevfiikan kendisini mağdur addeden mültezimler mahakîmi aidesine müracaat eder, ta'şir edemediğini ispat eder, bedeli iltizamdan tenzil edilir. Binaenaleyh, bu madde kanuniye musarrahan mevcut iken diğer bir madde tanzimine mahal yoktur. (Müzakere kâfi, sesleri)

REİS — Efendim, madde hakkında söz istiyen kalmamıştır. Binaenaleyh, sekizinci maddenin müzakeresinin kifayetini reyî âlinize vaz' ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir. Takrirler okunacak :

Riyaseti Celileye

Hakkı kazaya taallûk eden mevzuu müzakere sekizinci maddenin Adliye Encümenince tetkikini teklif ederim.

Maraş
Hasib

Riyaseti Celileye

Sekizinci madde olmak üzere berveçhi âti maddenin ilâvesini teklif ederim.

(İstanbul limanına ithal edilecek buğdaylardan dahi unlar misillü yalnız tarifei asliye muhibince Gümrük Resmi ahz olunur.)

Burdur Mebusu
İsmail Subhi

Riyaseti Celileye

Sekizinci maddeye fıkrai âtiyenin ilâvesini teklif ederim :

Düşman işgalinden evvel ihale olunup da bilâhara vukubulan işgal dolayısıyla tahsil olunamayan 1337 senesi Âşar borçları affedilmiştir

Ertuğrul
Neeib

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüştane) — Efendim, düşman işgaline mâruz kalan mahallerde bundan evvelki âşar faizlerinin affı hakkında Ertuğrul Mebusu Necib Bey bir tadiname vermiş.

NECİ B. (Ertuğrul) — Faiz değil.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Âşarın affı hakkında değil mi?

NECİB B. (Ertuğrul) — Evet efendim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — 1337 senesi nihayetine kadar âşar borçları olanlardan 1339 senesi nihayetine kadar tediye eden mülteziminin faizlerinin affı hakkında bendenizin elimde mevcut bir madde vardır. Zaten Meclisi Âlinin bu bapta evvelce kabul ettiği bir kanun da mevcuttur. 1337 senesi nihayetine kadar mer'i olan o kanunun 1339 senesi nihayetine kadar teşmilini teklif edeceğim. Düşman işgaline mâruz kalan mahallerde icra edilen âşarın aslının affı lâzımgelip gelmiyeceğini onun müzakeresi esnasında tetkik ederiz. Çünkü bu üç, dört livaya taallük eden bir meseledir. Malûmuâliniz dahâ evvel işgal edilen memleketlere ait bakayanın zaten bir kısmı eski bir kanunla affedilmiştir. Yani bunlar mevzuubahis değildir. Bu kısmı da; âşar faizlerinin affı hakkındaki maddeyi müzakere ederken tetkik ederiz.

NECİB B. (Ertuğrul) — Ne vakit?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Şimdi; yani bu lâyhaya dercedilmek üzere elimdedir. 1337 senesi nihayetine kadar âşar borçlarımı 1339 senesi nihayetine kadar şu şerait altında tesviye ettikleri takdirde faizleri affedilmiştir, diye madde hazırdır. Yine bu lâyhaya dercini teklif edeceğim. Bendeniz sıraya bakıyorum, son maddeye geçmeden bunu teklif edeceğim. İşgal altına alınan memalikin âşar borçları affedilmiştir diye teklifte bulunacağım. (Nerede, sadaları)

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — Bunlar 1337 senesine kadar affedilmiştir. Bunları neden tekrar mevzuubahsediyorsunuz? Zaten kanun vardır. (Gürültüler)

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüştane) — Efendim, Mustafa Kemal Beyin mevzuubahsettiği kanun sarihtir. Tahrip gören çiftlikler, kura, arazi ve haneler hakkında Kanun mevcuttur. Vergileri affedilmiştir. Onu takiben bir de Meclisi Âlinizin tefsiri vardır. O da ga-

yet mahdud ve müfit bir kanundur. Necib Beyin teklifi başka bir mahiyettedir.

Maddenin tedvinine lüzum olup olmadığına dair olan bahse gelince : Zannedirim ki bunun için lüzumu kadar söz söylendi. Maddeye lüzum vardır. İhtiyaç vardır, zaruret vardır. Çünkü icazet bir kanun ile olur. İcazeti şimdi vermiş oluyoruz. Esasen âşar tağşir edilmiş değildi. İstirdat vaktinde harmanlar hazır, ekin biçilmemiş olsaydı, yalnız ihale edilmiş bir vaziyette bulunsaydı, belki âşar için tağşir ettirmek bir mânayı kanuni ifade edebilirdi. Fakat harmanda sürülmüş, mültezim de hissesini almış, her şey olmuş bitmiş bir vaziyette memleketi tesellüm ettik. Onun için Adliye Vekili Beyefendinin de etrafiyle izah ve beyan buyurduğu veçhile bu maddeye bir lüzum ve zaruret vardır. Ufak bir madde ile bunun esasını tesbit edelim ki, ondan sonra zarar görenler, görmiyenler hakkında gelen ilâmat üzerine muamele yapalım. Şükrü Bey demin bu noktaya temas eder mütalâat serd ettiler. Efendiler, bu bir meselei idariyedir. Bir meselei kanuniye değildir. Memleketi istihlâs etmezden evvel vâkı olan sarfiyat hakkında, malûmuâliniz, Arazii müstahlasanın idaresi hakkındaki kanun lâyihası tahsisatı müzakere edilirken istirdadedildiği ayın iptidasından iptidar edilmek üzere, diye madde kanuniye yazılmış ve tahsisat o esasa göre hesabedilmiştir. Fakat bunlar bir zarureti katiyedir. Bunların reddiyat tertibinden iade edilmesi lâzımgelir. Bunu iade edebilmek için tahsisat alacağız. Meclisi Âli, bu mesele için tahsisat verecek olursa bu meseleye müsaade etmiş olacaktır.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Olur mu?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Başka bir çare yoktur. Ne yapalım? Çünkü düşman zamanına ait sarf edilen veya düşmanın gasbetmiş olduğu paranın her hangi bir suretle iadesini temin için yalnız madde kanuniye yazsak bile buraya o da kâfi gelmez. Mutlaka onu ödiyecek bir tahsisat ilâve etmek lâzımgelir. Tahsisatı vaz'edince ve bu tahsisat filân iş için denilince, o vakit kanun yapmaya lüzum yoktur. O meseleye müsaade edilmiş demektir. Bu bendenizce bir tahsisattır. Zaten düşman zamanına ait sarfiyat meyanında hattâ eytam ve eramil muhallefatı esmanında vardır ki, bunlar mahallerinde sarf olunmuş depozitolardır. Da-

ha böyle, Meclisi Âlinin ve herkesin dikkatini celbedecek olan ve Meclisi Âlinin her halde verilmesini tasvibedeceği birtakım mesail vardır ki; bunlar hakkında bir teklif ile huzuru âlinize geleceğiz.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Yanlış anlaşılmuştur Maliye Vekili Bey! Para Hükümette veznei umumide değildir. Bu depozitolar Düyunu Umumiyyeye verilmiştir. Bunlar ne olacaktır?

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHİMİ B. (Gümüşane) — Beyefendi Düyunu Umumiyyeye verilmiş ise Düyunu Umumiye idaresi bozulmuştur. O gün de bakidir, bugün de bakidir ve iade edilir. Fakat biz bugün için yapılacak

seyden bahsediyoruz. Bu iş Düyunu Umumiyyelerde vâkı olduğuna göre kendi tertibinden iade ederiz. Bunda tereddüdü mucip bir şey yoktur. Fakat Düyunu Umumiye olmıyan mahallerde âşar depozitolarını ekseri yerlerde maliye alır. Bilhassa son senelerdeki usule göre biliyorsunuz ki, Düyunu Umumiye varidatı tamamen maliyeye geldiği için maliye almıştır ve bunlar mahalline sarf edilmiş; o vakit iade edeceğiz. Bunlar idari mesaildir.

REİS — Efendim ekseriyet kalmadığı için takrirleri reye koyamıyacağım. Yarın saat birde içtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 5,10

Sulh Heyeti Murahhasası masarifati için tahsisatı munzamma ilâvesine dair Kanuna verilen reylerin neticesi

Kabul edenler

Hüseyin Avni B. (Erzurum), Behçet B. (Kangırı), Ömer Mümtaz B. (Ankara), Ali Vâsıt B. (Gene), Celâl B. (Gene), Sadullah B. (Bitlis), Ragıb B. (Kütahya), Salâhaddin B. (Mersin), Âkif B. (Batum), Diyab Ağa (Dersim), Halil İbrahim B. (Antalya), Sıddık B. (Çorum), Necib B. (Ertuğrul), Âtîf B. (Kayseri), Ali Süruri Ef. (Karahisarı Şarki), Necib B. (Mardin), Kadri B. (Siird), Osman B. (Lâzistan), Rüstem B. (Oltu), Mehmed B. (Biga), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Esad Ef. (Aydın), Hacı Âtîf Ef. (Ankara), Ferid B. (Çorum), Hacı Şükrü B. (Diyarbakir), Mustafa B. (Karahisarı Şarki), Zamir B. (Adana), Mustafa Fehmi Ef. (Bursa), Feyzi B. (Diyarbakir), Şevki B. (İçel), Ahmed Nuri Ef. (Batum), Mehmed B. (Gümüşane), İsmail Subhi B. (Burdur), Vehbi B. (Niğde), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Necati Ef. (Lâzistan), Hacı Ârif B. (İstanbul), (Mustafa B. (Dersim), Hüseyin B. (Elâziz), Deriş B. (Mardin), Hüseyin Hüsnü Ef. (İstanbul), Mehmed Âkif B. (Burdur), Tunalı Hilmi B. (Bolu), Mustafa Lûtfi B. (Siverek), Refik Şevket B. (Saruhan), Cevad B. (Bolu), Necati B. (Bursa), Kâzım Hüsnü B. (Konya), Ragıb B. (Gaziantep), Şükrü B. (Bolu), Hulûsi Ef. (Kastamonu), Ham-

di B. (Gene), Nusrat Ef. (Erzurum), Müfid Ef. (Kırşehir), Fikri Faik B. (Gene), Operatör Emin B. (Bursa), Mazlûm Baba Ef. (Denizli), Dr. Refik B. (Bayezid), Ziya B. (Kangırı), Ali Saib B. (Urfa), Şeyh Hacı Fevzi Ef. (Erzincan), Hürev Sâmî B. (Eskişehir), Eyüb Sabri B. (Eskişehir), Nüzhet B. (Ergani), Faik B. (Edirne), Hâfız Mehmed B. (Trabzon), Yahya Galib B. (Kırşehir), Yasin B. (Oltu), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Recai B. (Trabzon), Ali Rıza Ef. (Amasya), İhsan B. (Cebelibereket), Haydar B. (Van), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Mahmud Esad B. (İzmir), Hacı Mustafa Ef. (Ankara), Mazhar Müfid B. (Hakkâri), Âsım B. (Erzurum), Tahsin B. (Maras), Rasim B. (Sivas), Ali Rıza B. (İstanbul), Kılınç Ali B. (Gaziantep), Mehmed Vasfi B. (Karahisarı Şarki), Ruşen B. (Gümüşane), Cevdet B. (Kırşehir), Nebil Ef. (Karahisarı Sahib), Resul B. (Bitlis), Hâfız Abdullah Ef. (İzmit), Ali B. (Amasya), Muhiddin B. (Elâziz), Rifat B. (Konya), Mahmud Esad B. (Muş), Lûtfi B. (Malatya), Hamdi B. (Canik), Rifat B. (Kayseri), Rauf B. (Sivas), Mithad B. (Mardin), Hacı Bekir Ef. (Konya), İsmail Şükrü Ef. (Karahisarı Sahib), Pozan B. (Urfa), Hafız İbrahim

Ef. (İsparta), Naci B. (Elâziz), Hacı Nuri B. (Siird), Ahmed B. (Yozgad), Hâfız Hamdi B. (Biga), Arslan B. (Maraş), Ali Vefa B. (Antalya), Memduh B. (Karahisarî Şarki), Mahmud Vehbi Ef. (Konya), Sabri B. (Kastamonu), Muhiddin Baha B. (Bursa), Hacı Feyzi B. (Elâziz), Mustafa Kemal B. (Ertuğrul), Ömer Lûtfi B. (Karahisarî Sahib), Hasan Fehmi B. (Gümüşane), Besim Atalay B. (Kütahya), Ali Rıza B. (Kars), Celâleddin B. (Trabzon), Rüşti B. (Maraş), Şevket B. (Sinob), Enver B. (İzmir), Abdülğani B. (Siverek), Ali Fuad Paşa (Ankara), Dr. Âbidin B. (Lâzistan), Şerif B. (Sinob), İsmet B. (Çorum), Muhiddin B. (Ergani), Meh-

med Şükrü B. (Karahisarî Sahib), Cemil B. (Kütahya), İzzet B. (Tokad), Rıza B. (Yozgad), Kâzım Karabekir Paşa (Edirne), Hakkı B. (Van), Hüseyin Ef. (Kozan), Faik B. (Cebelibereket), Cavid B. (Kars), Abdullah Ef. (Bolu), Rıza Vamık B. (Sinob), Mustafa Vasfi B. (Tokad), Hilmi B. (Ardahan), Abdülhak Tefvik B. (Der-sim), Dr. Mustafa B. (Kozan), Tahsin B. (Aydın), Refik B. (Konya), Mehmed Niyazi B. (İs-kişehir), Arif B. (Bitlis), Fevzi Ef. (Batum), Halil B. (Ertuğrul), Nuri B. (Bolu), Hamdi Namık B. (İzmit), Mehmed Emin B. (Ergani), Et-hem Fehmi B. (Menteşe), Sıdkı B. (Malatya)

(Reddedenler)

Mehmed Salih Ef. (Erzurum), Feyyaz Âli B. (Yozgad), Nebizade Hamdi B. (Trabzon), Hakkı Hâmi B. (Sinob)

(Müstenkifler)

Dursun B. (Çorum), Hüseyin B. (Erzincan), Osman Fevzi Ef. (Erzincan), Âlim Ef. (Kayseri)

İçtimaî âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası
Nevahi Kanunu (Müzakere 218 nei maddedir.
Takrirler reye konacaktır.)

